

DIAGNOZA

SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ

GMINY DŁUTÓW



Dłutów 2025

Opracowane przez:

www.CentrumFunduszyUE.pl



SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
WSTĘP.....	3
WYMIAR SPOŁECZNY	4
DEMOGRAFIA.....	4
EDUKACJA.....	16
POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA	21
KULTURA I SPORT	29
TURYSTYKA	31
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	33
AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	36
FINANSE I ADMINISTRACJA.....	39
WYMIAR GOSPODARCZY	44
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	44
RYNEK PRACY.....	48
WYMIAR PRZESTRZENNY	52
POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	52
UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	54
GOSPODARKA MIESZKANIOWA	56
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	59
TRANSPORT I KOMUNIKACJA.....	70
WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY	77
KLIMAT	77
FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	78
ZASOBY WODNE.....	79
ZAGROŻENIE SUSZĄ	82
GOSPODARKA ODPADAMI	83
ANALIZA SWOT	85
SPIS TABEL	88
SPIS DIAGRAMÓW.....	90
SPIS RYSUNKÓW.....	90

WSTĘP

Diagnoza Gminy Dłutów została opracowana na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) oraz zgodnie z wytycznymi dotyczącymi przygotowania dokumentów planistycznych na poziomie lokalnym. Celem diagnozy jest przedstawienie aktualnej sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy, a także określenie jej potencjałów, problemów i wyzwań rozwojowych.

Dokument stanowi podstawę do formułowania założeń strategii rozwoju Gminy Dłutów oraz planowania działań służących poprawie jakości życia mieszkańców, zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i ochronie środowiska. Analiza obejmuje kluczowe obszary funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego, w tym demografię, rynek pracy, przedsiębiorczość, infrastrukturę techniczną, gospodarkę komunalną, edukację, kulturę, turystykę oraz ochronę środowiska.

W opracowaniu wykorzystano dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS, Raportów o Stanie Gminy Dłutów za 2023 i 2024 rok, dokumentów planistycznych i sprawozdawczych Gminy oraz informacji pozyskanych w drodze wywiadów z przedstawicielami samorządu. W analizach porównawczych dane Gminy Dłutów zestawiono z wynikami dla powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz całego kraju, co pozwala dokonać oceny poszczególnych wartości na tle regionu i Polski. Diagnoza ma charakter opisowo-analityczny i przedstawia zarówno aktualny stan rozwoju Gminy Dłutów, jak i kierunki zmian zachodzących w latach 2020–2024. Dzięki temu dokument stanowi punkt wyjścia do opracowania długofalowych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy.

WYMIAR SPOŁECZNY

DEMOGRAFIA

STAN LUDNOŚCI

W 2024 roku Gmina Dłutów liczyła 4 988 mieszkańców, z czego 49% stanowili mężczyźni (2 437 osób), a 51% kobiety (2 551 osób). W latach 2020–2024 obie grupy wykazywały powolny, lecz stabilny wzrost. Prognoza ludności na lata 2023–2060 dla Gminy Dłutów zapowiada wzrost liczby ludności do 5 698 w 2060 roku.

Tabela przedstawia dane dotyczące ludności według płci w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 1 Stan ludności według płci w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	4 861	4 896	4 928	4 969	4 988
mężczyźni	2 398	2 392	2 411	2 435	2 437
kobiety	2 463	2 504	2 517	2 534	2 551

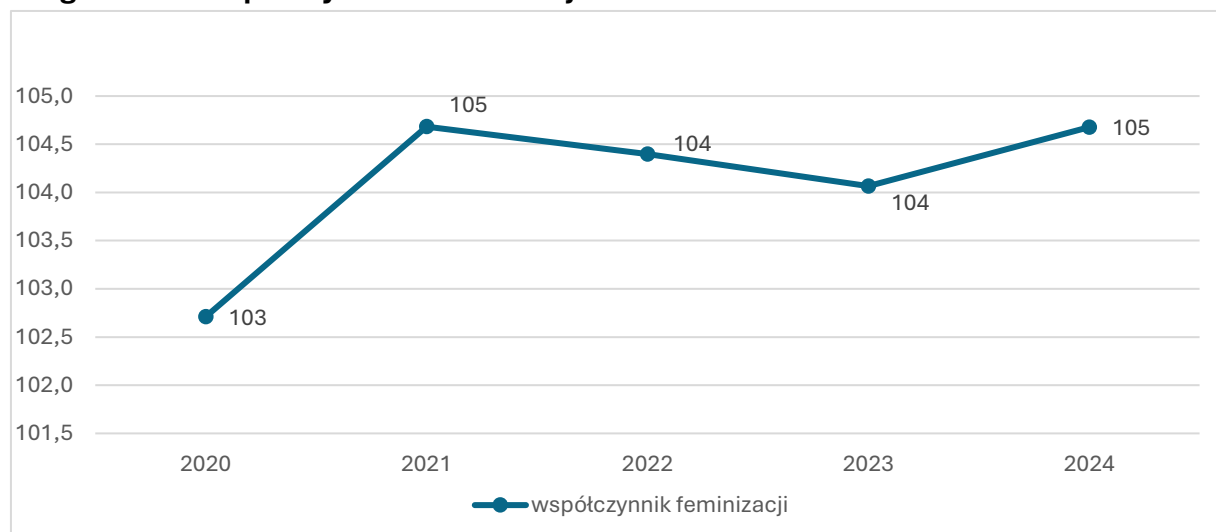
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 01.10.2025 r.)

Na podstawie przedstawionych danych, zmiany w liczbie populacji można określić jako pozytywne zjawisko. Wzrost dotyczył zarówno mężczyzn, jak i kobiet, przy czym liczba kobiet zwiększyła się nieco bardziej dynamicznie (o 88 osób wobec 39 mężczyzn w porównaniu z rokiem 2024), utrwalając niewielką dysproporcję płci w strukturze demograficznej Gminy.

Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet na 100 mężczyzn, w analizowanym okresie kształtował się na poziomie 103–105.

Na wykresie opisano zmiany współczynnika feminizacji w Gminie Dłutów na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Diagram 1 Współczynnik feminizacji w Gminie Dłutów w latach 2020–2024



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 01.10.2025 r.)

W 2024 roku współczynnik feminizacji w Gminie (105) był nieco niższy od średniej krajowej (107), lecz przewyższał średnią dla obszarów wiejskich w całej Polsce (101). Wahania wartości w poprzednich latach na poziomie 103–105 nie wpływały znacząco na ogólną strukturę demograficzną Gminy Dłutów, ale wskazują na tendencje wzrostowe liczby ludności dla obu płci. Prognozy wskazują, że do 2060 roku różnica będzie się pogłębiać na korzyść kobiet.

W porównaniu ze stałym wzrostem demograficznym Gminy Dłutów, w województwie łódzkim oraz w powiecie pabianickim obserwuje się spadek liczby ludności, zgodny z ogólnokrajowym trendem.

Kolejna tabela przedstawia porównanie stanu ludności w Gminie Dłutów do województwa łódzkiego, powiatu pabianickiego i całej Polski w latach 2020–2024.

Tabela 2 Stan ludności w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Dłutów	4 861	4 896	4 928	4 969	4 988
powiat pabianicki	120 073	119 751	119 316	119 066	118 704

	2020	2021	2022	2023	2024
województwo łódzkie	2 415 816	2 394 946	2 378 483	2 362 519	2 345 924
Polska	38 088 564	37 907 704	37 766 327	37 636 508	37 489 087

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 01.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 można zaobserwować przyrost ludności w Gminie o 127 osób, czyli około 2,6%. W tym samym czasie w powiecie pabianickim odnotowano spadek liczby ludności o 1 369 osób, w województwie łódzkim – o 69 892 osoby, a w skali kraju – aż o 599 477 osób. Dane wskazują, że Gmina Dłutów wyróżnia się na tle regionu i kraju dodatnim bilansem demograficznym, choć według danych GUS nadal charakteryzuje się najniższym poziomem zaludnienia wśród gmin powiatu.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gęstość zaludnienia jest wskaźnikiem określającym liczbę osób zamieszkujących 1 km² powierzchni ogólnej na danym obszarze. Główny Urząd Statystyczny podaje, że w 2024 roku gęstość zaludnienia Gminy Dłutów wynosiła 49,3 os./km².

W tabeli porównano zmianę gęstości zaludnienia Gminy Dłutów do powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz całego kraju.

Tabela 3 Stan ludności w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Dłutów	48,0	48,4	48,7	49,1	49,3
powiat pabianicki	244,0	243,3	242,4	241,9	241,2
województwo łódzkie	132,6	131,5	130,5	129,7	128,8
Polska	121,8	121,2	120,8	119,9	119,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

Dane potwierdzają, że w analizowanym okresie Gmina Dłutów wyróżniała się na tle regionu i Polski stabilnym wzrostem zagęszczenia ludności o około 2,7%, podczas gdy

w pozostałych obszarach do 2024 roku odnotowano tendencję spadkową. W powiecie pabianickim wskaźnik ten zmalał o 1,1%, w województwie łódzkim o 2,9%, a w skali kraju o 2,0%. W przeciwieństwie do większych jednostek administracyjnych, Gmina Dłutów nie jest dotknięta problemem migracji zewnętrznych ani drastycznym spadkiem liczby urodzeń, które przyczyniają się do zmniejszania gęstości zaludnienia, co opisano w dalszej części podrozdziału.

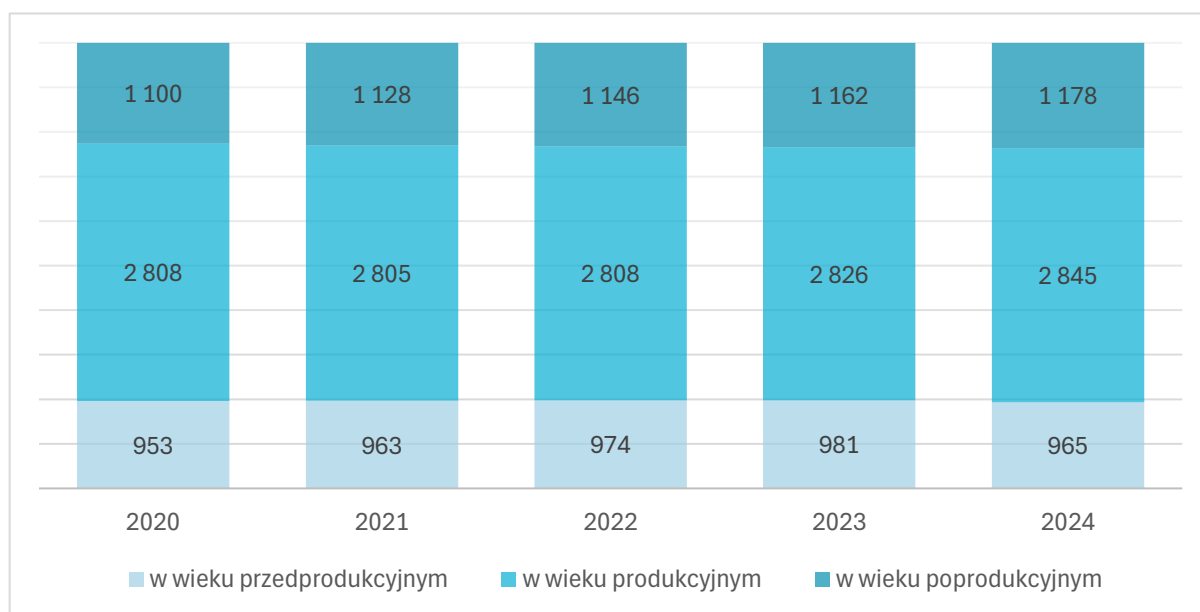
EKONOMICZNE GRUPY WIEKU

Ekonomiczne grupy wieku stanowią podstawowy podział ludności według zdolności do aktywności zawodowej, są więc kluczową kwestią w procesie oceny sytuacji demograficznej. Wyróżnia się trzy kategorie:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym – osoby w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym – mężczyźni w wieku od 16 do 64 lat oraz kobiety w wieku od 18 do 59 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Na wykresie przedstawiono, jak wskaźnik ekonomicznych grup wieku przedstawiał się w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Diagram 2 Liczba ludności w podziale na ekonomiczne grupy wieku w Gminie Dłutów



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

Najliczniejszą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym – w 2024 roku to 57,0% mieszkańców. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym jest znacznie niższy i wynosi 19,4%, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym obejmują 23,6% populacji.

Dane wskazują, że Gmina Dłutów charakteryzuje się przewagą osób w wieku aktywności zawodowej, jednak wysoki udział ludności poprodukcyjnej przy relatywnie niskim odsetku osób w wieku przedprodukcyjnym może generować wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa.

Kolejne tabele szczegółowo pokazują, jak wskaźnik ekonomicznych grup wiekowych przedstawiał się w Gminie Dłutów w porównaniu do powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz Polski w latach 2020–2024.

Tabela 4 Ludność w wieku przedprodukcyjnym – analiza porównawcza w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	ogółem				
Gmina Dłutów	953	963	974	981	965
powiat pabianicki	20 670	20 866	20 817	20 619	20 245
województwo łódzkie	415 752	414 355	410 784	405 071	396 989
Polska	6 997 537	6 992 641	6 950 826	6 864 881	6 744 961
	mężczyźni				
Gmina Dłutów	490	480	477	479	466
powiat pabianicki	10 645	10 768	10 723	10 576	10 388
województwo łódzkie	213 576	212 788	210 862	208 025	203 804
Polska	3 591 500	3 589 149	3 567 206	3 522 874	3 461 818
	kobiety				
Gmina Dłutów	463	483	497	502	499
powiat pabianicki	10 025	10 098	10 094	10 043	9 857

	2020	2021	2022	2023	2024
województwo łódzkie	202 176	201 567	199 922	197 046	193 185
Polska	3 406 037	3 403 492	3 383 620	3 342 007	3 283 143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Dłutów utrzymywała się na poziomie 953–981 osób. W 2024 roku było to 965 mieszkańców (466 chłopców i 499 dziewcząt). W tym samym okresie w powiecie pabianickim liczba dzieci i młodzieży spadła z 20 670 do 20 245 osób. W województwie łódzkim odnotowano spadek z ponad 415 tys. do niespełna 397 tys., a w skali kraju – z około 7,0 mln do 6,7 mln.

Na tle regionu i Polski Gmina ponownie wyróżnia się zatem większą stabilnością demograficzną populacji w wieku przedprodukcyjnym, choć w dłuższej perspektywie wciąż nie gwarantuje zastępowalności pokoleń, co zostanie opisane w dalszej części.

Tabela 5 Ludność w wieku produkcyjnym – analiza porównawcza w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	ogółem				
Gmina Dłutów	2 808	2 805	2 808	2 826	2 845
powiat pabianicki	69 420	68 737	68 175	67 863	67 731
województwo łódzkie	1 401 390	1 379 955	1 362 634	1 346 438	1 332 771
Polska	22 631 307	22 385 400	22 169 304	21 985 460	21 834 117
	mężczyźni				
Gmina Dłutów	1 531	1 511	1 511	1 519	1 528
powiat pabianicki	36 539	36 093	35 750	35 596	35 447
województwo łódzkie	745 189	732 764	722 319	712 627	704 455
Polska	12 011 194	11 864 466	11 730 441	11 616 837	11 521 267

	2020	2021	2022	2023	2024
	kobiety				
Gmina Dłutów	1 277	1 294	1 297	1 307	1 317
powiat pabianicki	32 881	32 644	32 425	32 267	32 284
województwo łódzkie	656 201	647 191	640 315	633 811	628 316
Polska	10 620 113	10 520 934	10 438 863	10 368 623	10 312 850

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

W analizowanym okresie liczba osób w wieku produkcyjnym w Gminie Dłutów utrzymywała się na stabilnym poziomie, wykazując niewielki wzrost z 2 808 do 2 845 osób. Zauważalna jest jednak różnica w trendach ze względu na płeć – liczba mężczyzn po 2020 roku nieznacznie spadła z 1 531 do 1 528 osób, podczas gdy liczba kobiet systematycznie rosła, osiągając w 2024 roku wartość 1 317 osób wobec 1 277 w 2020.

Na tle tendencji w powiecie pabianickim, województwie łódzkim i w Polsce, Gmina Dłutów wyróżnia się stabilnością tej grupy. Liczba osób w wieku produkcyjnym spadła o około 2,4% w powiecie pabianickim i blisko 5% w województwie łódzkim, podczas gdy w Dłutowie utrzymała się na zbliżonym poziomie. W porównaniu z poziomem krajowym, gdzie liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o około 3,5%, Gmina Dłutów zachowała względną równowagę. Dzięki temu ma potencjał, by w najbliższych latach ograniczyć negatywne skutki starzenia się społeczeństwa, co może sprzyjać utrzymaniu ciągłości zatrudnienia mieszkańców.

Tabela 6 Ludność w wieku poprodukcyjnym – analiza porównawcza w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	ogółem				
Gmina Dłutów	1 100	1 128	1 146	1 162	1 178
powiat pabianicki	29 983	30 148	30 324	30 584	30 728
województwo łódzkie	598 674	600 636	605 065	611 010	616 164

	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	8 459 720	8 529 663	8 646 197	8 786 167	8 910 009
	mężczyźni				
Gmina Dłutów	377	401	423	437	443
powiat pabianicki	9 438	9 659	9 861	10 053	10 216
województwo łódzkie	192 429	195 520	200 109	205 023	209 428
Polska	2 814 468	2 869 302	2 951 674	3 042 688	3 123 942
	kobiety				
Gmina Dłutów	723	727	723	725	735
powiat pabianicki	20 545	20 489	20 463	20 531	20 512
województwo łódzkie	406 245	405 116	404 956	405 987	406 736
Polska	5 645 252	5 660 361	5 694 523	5 743 479	5 786 067

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie Dłutów wzrosła z 1 100 do 1 178, co potwierdza systematyczne zwiększanie się tej grupy. Wzrost dotyczył głównie mężczyzn – z 377 do 443, podczas gdy liczba kobiet utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie, z niewielkimi wahaniami między 723 a 735 osobami. Podobne tendencje wzrostowe obserwuje się w powiecie pabianickim, województwie łódzkim oraz w całym kraju, co wpisuje się w szerszy proces starzenia społeczeństwa.

Na tle wcześniejszych analiz Gmina Dłutów wyróżnia się stabilnością w grupie przedprodukcyjnej i niewielkim przyrostem populacji w wieku produkcyjnym, jednak najsilniejszy i najbardziej konsekwentny wzrost dotyczy ludności w wieku poprodukcyjnym, co prowadzi do stopniowego pogarszania proporcji między poszczególnymi grupami ekonomicznymi.

PRZYROST NATURALNY

Przyrost naturalny to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Jest wskaźnikiem odgrywającym kluczową rolę w kształtowaniu sytuacji demograficznej, ponieważ bezpośrednio wpływa na dynamikę zmian liczby ludności. Analiza przyrostu naturalnego pozwala ocenić, czy populacja ma potencjał do utrzymania stabilnej liczebności, czy też widoczne są tendencje spadkowe, sprzyjające procesowi starzenia się społeczeństwa.

W Gminie Dłutów w latach 2020–2024 liczba urodzeń utrzymywała się na zbliżonym poziomie, mieszcząc się w przedziale od 33 do 44, podczas gdy liczba zgonów była wyższa, choć wykazywała spadkową tendencję – z 71 w 2021 roku do 51 w roku 2024.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyrostu naturalnego w Gminie Dłutów w porównaniu do powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz Polski.

Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa oraz kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	Urodzenia żywe				
Gmina Dłutów	33	44	37	34	35
powiat pabianicki	951	929	827	803	666
województwo łódzkie	20 891	19 567	18 163	16 383	14 851
Polska	355 309	331 511	305 132	272 451	251 782
	Zgony				
Gmina Dłutów	67	71	58	63	51
powiat pabianicki	1 782	1 875	1 706	1 525	1 545
województwo łódzkie	35 807	38 015	33 357	30 360	30 046
Polska	477 355	519 517	448 448	409 036	408 504

	2020	2021	2022	2023	2024
	Przyrost naturalny				
Gmina Dłutów	-34	-27	-21	-29	-16
powiat pabianicki	-831	-946	-879	-722	-879
województwo łódzkie	-14 916	-18 448	-15 194	-13 977	-15 195
Polska	-122 046	-188 006	-143 316	-136 585	-156 722

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

W analizowanym okresie notowano ujemny przyrost naturalny, którego wartości wahały się od -34 w 2020 roku do -16 w 2024 roku. Dane te pozostają zgodne z trendem obserwowanym w powiecie pabianickim, województwie łódzkim oraz w skali kraju, gdzie również trwale utrzymuje się ujemny przyrost naturalny.

Tabela prezentuje wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w Gminie Dłutów, powiecie pabianickim, województwie łódzkim i całym kraju.

Tabela 8 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa oraz kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	Urodzenia żywe na 1 000 ludności				
Gmina Dłutów	6,81	9,06	7,52	6,87	7,03
powiat pabianicki	7,90	7,75	6,92	6,74	5,59
województwo łódzkie	8,61	8,14	7,61	6,91	6,31
Polska	9,31	8,73	8,07	7,23	6,70
	Zgony na 1 000 ludności				
Gmina Dłutów	13,83	14,62	11,80	12,72	10,24
powiat pabianicki	14,81	15,65	14,27	12,80	12,98
województwo łódzkie	14,76	15,81	13,98	12,81	12,76

	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	12,50	13,68	11,86	10,85	10,88
	Przyrost naturalny na 1 000 ludności				
Gmina Dłutów	-7,02	-5,56	-4,27	-5,86	-3,21
powiat pabianicki	-6,90	-7,90	-7,35	-6,06	-7,38
województwo łódzkie	-6,15	-7,67	-6,37	-5,90	-6,45
Polska	-3,20	-4,95	-3,79	-3,62	-4,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

Wartości przyrostu naturalnego w Gminie Dłutów były z reguły korzystniejsze niż w powiecie i województwie, choć początkowo mniejsze niż w skali ogólnopolskiej. Najniższy przyrost naturalny odnotowano w 2020 roku (-7,02‰), natomiast najwyższy – w 2024 roku (-3,21‰), co wskazuje na pewną poprawę sytuacji demograficznej i odwrócenie tendencji w porównaniu do sytuacji w kraju. Na końcu analizowanego okresu przyrost naturalny w Gminie Dłutów był o ponad 4 punkty promilowe wyższy niż w powiecie pabianickim i o 3 punkty promilowe wyższy niż w województwie łódzkim.

SALDO MIGRACJI

Saldo migracji pokazuje różnicę między napływem a odpływem ludności i stanowi ważny wskaźnik dynamiki demograficznej, szczególnie w kontekście młodych osób z wykształceniem i kwalifikacjami zawodowymi. Dane statystyczne nie odzwierciedlają w pełni rzeczywistego stanu migracji, ponieważ zmiana miejsca zamieszkania nie musi być powiązana ze zmianą meldunku osób migrujących.

W tabeli zamieszczone zostały dane dotyczące salda migracji wewnętrznych oraz zagranicznych w Gminie Dłutów na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Tabela 9 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
saldo migracji ogółem	65	46	56	90	40
saldo migracji wewnętrznych	65	47	55	86	39
saldo migracji zagranicznych	0	-1	1	4	1
saldo migracji ogółem na 1000 ludności	13,42	9,47	11,39	18,17	8,03
saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	13,4	9,7	11,2	17,4	7,8
saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	0,00	-0,21	0,20	0,81	0,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

Sytuacja migracyjna w Gminie Dłutów w omawianym okresie charakteryzowała się przeważającym napływem ludności, przede wszystkim w ramach migracji wewnętrznych. Najwyższe dodatnie saldo migracji ogółem odnotowano w 2023 roku – 90 osób (18,17 na 1 000 ludności), natomiast najwyższe w 2024 roku – 40 osób (8,03 na 1000 ludności). Migracje zagraniczne miały marginalny wpływ na dynamikę ludności, z niewielkimi wahaniami w kolejnych latach.

Następna tabela przedstawia stan zameldowań oraz wymeldowań w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 10 Ruch wewnętrzny i zewnętrzny w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
zameldowania ogółem	89	82	92	116	87
zameldowania z miast	72	67	76	75	61
zameldowania ze wsi	17	15	15	37	25
wymeldowania ogółem	24	36	36	26	47
wymeldowania do miast	13	23	26	21	35

	2020	2021	2022	2023	2024
wymeldowania na wieś	11	12	10	5	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 02.10.2025 r.)

Ruch wewnętrzny i zewnętrzny w Gminie Dłutów w latach 2020–2024 przejawiał się przewagą napływu ludności nad odpływem. Liczba zameldowań ogółem była najwyższa w 2023 roku (116 osób), głównie dzięki napływowi ze wsi (37 osób), natomiast wymeldowania w tym roku były stosunkowo niskie (26 osób). Najmniej osób zameldowało się w Gminie w 2021 (82 osoby). W ciągu analizowanego okresu dominowały migracje z miast do Gminy.

EDUKACJA

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Głównym celem wychowania przedszkolnego jest zapewnienie dzieciom wszechstronnej opieki, wspieranie indywidualnego rozwoju, realizacja podstawy programowej oraz przygotowanie do podjęcia nauki w szkole.

Zgodnie z przepisami ustawy o prawie oświatowym z dnia 14 grudnia 2016 r. (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 910 ze zm.), wychowanie przedszkole obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. Realizowane jest zarówno w przedszkolach, jak i w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz w innych formach opieki.

Na terenie Gminy Dłutów funkcjonuje Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dłutowie ze szkołą podstawową i przedszkolem „Leśnym”, a także przedszkole niepubliczne „Karolinka”.

W tabeli przedstawiono dane dotyczące wychowania przedszkolnego w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 11 Wychowanie przedszkolne w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
dzieci w wieku przedszkolnym	229	223	222	196	199
dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	181	180	175	156	159
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	79,0	80,7	78,8	79,6	79,9
oddziały wychowania przedszkolnego	9	9	9	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 03.10.2025 r.)

W ciągu 5 lat, liczba dzieci w wieku przedszkolnym w Gminie Dłutów zmniejszyła się z 229 do 199. Równocześnie spadła liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym do 159 w roku 2024. Odsetek dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego oscyluje na stabilnym poziomie ok. 79%, przy czym jedynie w 2021 roku przekroczył próg 80%. Utrzymanie takiego wyniku świadczy o relatywnie dobrym dostępie do edukacji przedszkolnej, mimo zmniejszenia oddziałów z 9 do 8 w 2023 roku.

Przedszkole Leśne jest czynne w godzinach 6:30–17:00. Aktywnie uczestniczy w programach oraz projektach o charakterze ekologicznym i edukacyjnym. Jednym z nich jest projekt „Utworzenie punktu dydaktycznego wokół Przedszkola w Dłutowie – Nasze Ekologiczne Pracownie”, realizowany z dofinansowaniem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

We wcześniejszych latach, w ramach projektu „Zwiększenie dostępności dzieci do edukacji przedszkolnej w Gminie Dłutów” (2014–2020), placówka realizowała działania mające na celu wyrównywanie szans edukacyjnych oraz podnoszenie jakości kształcenia przedszkolnego w Gminie.

SZKOŁY PODSTAWOWE

Nauka w szkole podstawowej jest obowiązkowa oraz przeznaczona dla dzieci w wieku od 7. do 15. lat. Od roku szkolnego 2018/2019 jej ukończenie wiąże się z koniecznością przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty, który zamyka ten etap kształcenia. Dostęp do

publicznych szkół podstawowych organizowany jest przez samorządy lokalne, w oparciu o miejsce zamieszkania dziecka.

Na terenie Gminy Dłutów funkcjonuje jedna szkoła podstawowa – Szkoła Podstawowa im. Lotników Września 1939 roku, będąca częścią Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Dłutowie.

Następna tabela ukazuje dane na temat liczby szkół i uczniów w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 12 Liczba szkół i uczniów w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
szkoły podstawowe	1	1	1	1	1
oddziały w szkołach	20	21	19	19	19
uczniowie	329	344	345	339	358
absolwenci	30	38	62	54	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 03.10.2025 r.)

W analizowanym okresie funkcjonowała jedna szkoła podstawowa, w której liczba oddziałów od 2022 roku zmniejszyła się z 21 do 19. Jednocześnie ogólna liczba uczniów wzrosła – z 329 w 2020 roku do 358 w 2024 roku, co wskazuje na rosnące obciążenie jedynej placówki w Gminie Dłutów. Najwięcej absolwentów ukończyło szkołę w 2022 roku (62 osoby), a najmniej w 2024 roku (27 osób).

Współczynnik skolaryzacji brutto jest miarą relacji liczby uczniów w szkołach do liczby ludności w wieku odpowiadającym danemu etapowi kształcenia.

W tabeli zawarte są dane dotyczące współczynnika skolaryzacji w szkołach podstawowych w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego i kraju w latach 2020–2024.

Tabela 13 Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Dłutów	80,24	74,30	74,03	69,90	72,62
powiat pabianicki	93,48	92,00	92,70	90,10	95,87
województwo łódzkie	96,22	96,76	97,10	93,70	100,92
Polska	95,95	95,71	95,96	93,20	100,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 03.10.2025 r.)

Według zestawienia, współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024 utrzymywał się na poziomie znacząco niższym niż średnie wartości dla porównywanych obszarów. Najwyższy wynik w Gminie odnotowano w 2020 roku (80,24), po czym nastąpił spadek – w 2023 roku współczynnik obniżył się do 69,90, osiągając najniższy poziom w analizowanym okresie. Mimo niewielkiej poprawy w 2024 roku (72,62), różnica względem notowanych wartości w pozostałych jednostkach terytorialnych pozostaje dość znacząca.

Niski wynik dla Gminy Dłutów może wskazywać m.in. na odpływ dzieci w wieku szkolnym do szkół w innych gminach, np. przez możliwe niedostosowanie lokalnej oferty edukacyjnej do potrzeb mieszkańców.

EGZAMIN ÓSMOKLASISTY

Egzamin ósmoklasisty od roku szkolnego 2018/2019 jest jednym z warunków ukończenia szkoły podstawowej jako sprawdzian wiedzy z całego okresu nauki i kryterium rekrutacji do szkoły ponadpodstawowej. Weryfikuje wiedzę uczniów z trzech przedmiotów: języka polskiego, nowożytnego języka obcego oraz matematyki.

W tabeli zamieszczono wyniki egzaminów ósmoklasisty, które uzyskali uczniowie szkół podstawowych z Gminy Dłutów w odniesieniu do powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz Polski w latach 2020–2024.

Tabela 14 Wyniki egzaminów ósmoklasisty uczniów szkół podstawowych w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	język polski				
Gmina Dłutów	47	59	65	67	61
powiat pabianicki	56	59	59	64	61
województwo łódzkie	58	58	58	64	59
Polska	59	60	60	66	61
	matematyka				
Gmina Dłutów	39	50	65	51	56
powiat pabianicki	48	52	58	55	55
województwo łódzkie	47	48	58	54	52
Polska	46	47	57	53	52
	język angielski				
Gmina Dłutów	50	64	73	61	66
powiat pabianicki	58	71	71	69	70
województwo łódzkie	54	65	66	65	65
Polska	54	66	67	66	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie CIE (dostęp: 06.10.2025 r.)

Na podstawie wyników egzaminów ósmoklasisty w latach 2020–2024 w Gminie Dłutów można zaobserwować wyraźną poprawę osiągnięć uczniów oraz zmianę ich pozycji na tle powiatu, województwa i kraju. Od 2021 roku rezultaty zaczęły się stabilizować, a w niektórych przypadkach nawet przewyższać średnie wartości dla porównywanych jednostek terytorialnych. Najniższe wyniki odnotowano w 2020 roku, kiedy różnice w stosunku do pozostałych obszarów były szczególnie widoczne, co mogło być

konsekwencją trudności związanych z pandemią Covid-19 np. przez niedostateczne przystosowanie szkół z terenów wiejskich do przeprowadzania lekcji online. Najlepszy rezultat w Gminie osiągnięto w 2022 roku – 73% z języka angielskiego, co stanowi jednocześnie najwyższy wynik wśród wszystkich badanych jednostek w całym analizowanym okresie.

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna to system wsparcia kierowany do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, materialnej lub zdrowotnej. Jej celem jest poprawa jakości życia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu obywateli, którzy nie są w stanie samodzielnie funkcjonować, wykorzystując własne uprawnienia i zasoby.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dłutowie realizuje zarówno zadania własne Gminy, jak i zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych oraz programów wsparcia, w tym projekty współfinansowane ze środków unijnych.

Działania jednostki obejmują przyznawanie i wypłatę świadczeń (m.in. zasiłków stałych, okresowych i celowych), rozwój infrastruktury socjalnej, diagnozę i analizę potrzeb mieszkańców, a także rozwijanie nowych form wsparcia oraz pracę socjalną.

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej jest długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie oraz uzależnienie od alkoholu.

PRACA SOCJALNA

Na terenie Gminy Dłutów pracę socjalną wykonuje 3 pracowników socjalnych, którzy wspierają mieszkańców w rozwiązywaniu problemów życiowych oraz udzielają pomocy w sytuacjach kryzysowych. Ich działania ukierunkowane są na poprawę jakości życia osób i rodzin poprzez indywidualne wsparcie oraz pracę środowiskową. Do najczęściej świadczonych form pomocy należą:

- działanie na rzecz poprawy stanu zdrowia i funkcjonowania osób z problemami zdrowotnymi,
- zapewnienie opieki osobom starszym i z niepełnosprawnościami,
- wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych,
- przeciwdziałanie skutkom uzależnień, w tym alkoholizmu.

Według danych z Raportu o stanie Gminy Dłutów w 2024 roku przeprowadzono 462 wywiady środowiskowe oraz wydano 510 decyzji w sprawie przyznania świadczeń.

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE I NIEPIENIĘŻNE

Rodzaje świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej różnią się formą wsparcia i są dostosowywane do indywidualnych potrzeb osób lub rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Świadczenia pieniężne obejmują bezpośrednie przekazywanie środków finansowych mieszkańcom, którzy ze względu na sytuację ekonomiczną nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb. Najczęściej przybierają formę zasiłków stałych, okresowych i celowych.

W 2024 roku Gmina Dłutów zrealizowała następujące świadczenia pieniężne w ramach zadań własnych:

- zasiłki stałe – wypłacone 25 osobom na łączną kwotę 212 872,00 zł,
- zasiłki okresowe – przyznane 25 rodzinom na kwotę 49 132,00 zł,
- zasiłki celowe – przyznane 64 rodzinom na kwotę 51 540,00 zł.

Zasiłek rodzinny przyznawany jest na podstawie kryterium dochodowego jako częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przysługuje tym rodzinom, których dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza 674,00 zł lub 764,00 zł w przypadku dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym, bądź znacznym.

W tabeli przedstawiono liczbę rodzin otrzymujących zasiłek rodzinny oraz liczbę dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 15 Zasiłek rodzinny w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne	150	124	98	76	315
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	289	242	192	146	417

Źródło: opracowanie własne do 2023 roku na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 07.10.2025 r.) oraz Raportu o Stanie Gminy Dłutów za 2024 rok (dostęp 06.10.2025r.)

Na przestrzeni lat 2020–2023 w Gminie Dłutów obserwowano systematyczny spadek liczby rodzin pobierających zasiłek rodzinny oraz dzieci objętych tym świadczeniem. W 2020 roku wsparciem objęto 150 rodzin i 289 dzieci, natomiast w 2023 roku wartości te spadły odpowiednio do 76 rodzin i 146 dzieci. W 2024 roku nastąpił jednak wyraźny wzrost liczby beneficjentów – zasiłek otrzymało 315 rodzin na 417 dzieci. Skok ten może wynikać ze zmiany przepisów, poszerzenia kryteriów dochodowych lub uruchomienia nowych form wsparcia w ramach programów socjalnych.

Świadczenia niepieniężne obejmują różnorodne formy wsparcia rzeczowego, usługowego lub organizacyjnego, mające na celu poprawę warunków życia mieszkańców oraz wspieranie ich w codziennym funkcjonowaniu.

Dodatkowo w ramach świadczeń niepieniężnych realizowana jest pomoc w formie pracy socjalnej, poradnictwa, kierowania do domów pomocy społecznej oraz organizacji usług opiekuńczych, mających na celu aktywizację i integrację osób potrzebujących.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022–2024

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dłutów na lata 2022–2024, przyjęty uchwałą nr XXIX/243/22 Rady Gminy, ma na celu tworzenie spójnego systemu pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Obejmuje rodziny, w których występuje największe zagrożenie utraty praw rodzicielskich.

Działania realizowane w ramach programu obejmowały m.in. pracę asystenta rodziny, wywiady środowiskowe, współpracę z kuratorami sądowymi, szkołą i służbą zdrowia,

a także pomoc finansową i rzeczową. Celem było zapobieganie sytuacjom kryzysowym, poprawa warunków bytowych oraz jakości opieki nad dziećmi.

W tabeli przedstawiono liczbę rodzin i dzieci ogółem, które zostały objęte Programem Wspierania Rodziny w latach 2020–2024.

Tabela 16 Liczba rodzin w Gminie Dłutów, które zostały objęte Programem Wspierania Rodziny w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
liczba rodzin	8	9	6	5	4
liczba dzieci	15	17	10	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Dłutów na lata 2025–2027 (dostęp: 08.10.2025 r.)

Liczba rodzin objętych Programem Wspierania Rodziny w Gminie Dłutów systematycznie malała – z 8 w 2020 roku do 4 w 2024 roku. Podobną tendencję odnotowano w liczbie dzieci objętych wsparciem, której spadek wyniósł z 15 do 8. Dane mogą wskazywać na skuteczność dotychczas podejmowanych działań.

Od grudnia 2023 roku w ramach projektu „Centrum Wsparcia Rodziny” funkcjonuje świetlica środowiskowa, oferująca pomoc w nauce, zajęcia profilaktyczne, terapeutyczne i rekreacyjne dla dzieci i młodzieży z rodzin przeżywających trudności wychowawcze i społeczne. Równolegle działalność Punktu Interwencji Kryzysowej zapewnia dostęp do pomocy psychologa, prawnika i mediatora mieszkańcom w szczególnie trudnych sytuacjach życiowych.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2021–2026

Gmina Dłutów realizuje Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2026, do którego przystąpiła 26 maja 2021 roku. Działania w tym zakresie koordynuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, funkcjonujący od 1 grudnia 2011 roku na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673). Zespół odpowiada za współpracę instytucji i podejmowanie działań mających na celu zapobieganie przemocy oraz udzielanie wsparcia osobom jej doświadczającym.

W raportach o stanie Gminy Dłutów z lat 2023–2024 spisano przeprowadzone działania wobec rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” – w 2023 roku kontynuowano jedną sprawę z roku poprzedniego i założono pięć nowych. W 2024 roku prowadzono łącznie osiem spraw. W działania zaangażowani byli pracownicy GOPS, Zespół Interdyscyplinarny w Żelowie, Policja oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dłutowie.

Rodziny objęte procedurą są monitorowane przez służby społeczne i Policję, a członkom rodzin zapewnia się dostęp do bezpłatnych mediacji, poradnictwa prawnego i psychologicznego. Wsparciem objęte są zarówno ofiary, jak i sprawcy przemocy – poprzez pomoc socjalną, prawną, zawodową, medyczną oraz działania o charakterze interwencyjnym i profilaktycznym.

PROGRAM „POSILEK W SZKOLE I W DOMU” NA LATA 2024–2028

W ramach programu „Posilek w szkole i w domu” w 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dłutowie objął wsparciem 25 dzieci oraz 60 osób dorosłych, wydając łącznie 2344 posiłki i wypłacając zasiłki celowe na zakup żywności dla 49 rodzin o wartości 89 300,00 zł. W 2024 roku w ramach kontynuacji programu pomocą objęto 13 dzieci, które otrzymały bezpłatne posiłki w stołówkach szkolnych i przedszkolnych, oraz 42 osoby dorosłe, którym przyznano 222 zasiłki celowe na zakup żywności o łącznej wartości 95 600,00 zł.

PROGRAM OPERACYJNY POMOC ŻYWNOŚCIOWA 2021–2027

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dłutowie realizował Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027. Warunkiem przyznania wsparcia było kryterium dochodowe wynoszące 1 590,00 zł na osobę w rodzinie lub 2 056,40 zł dochodu w gospodarstwie jednoosobowym. W 2024 roku paczki żywnościowe zostały przekazane 111 osobom. W paczkach zawarto produkty suche, konserwy o długim terminie przydatności oraz nabiał.

DŁUTOWSKI KLUB AKTYWNEGO SENIORA

Dłutowski Klub Aktywnego Seniora to stowarzyszenie działające na rzecz integracji i aktywizacji osób starszych z terenu Gminy Dłutów. Jego celem jest wspieranie seniorów w rozwiązywaniu codziennych problemów oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Klub organizuje różnorodne wydarzenia kulturalne, edukacyjne, rekreacyjne i turystyczne, dostosowane do zainteresowań członków.

PROJEKT „PRACUŚ”

Projekt „Pracusz” był realizowany w partnerstwie z Gminą Dłutów dzięki środkom unijnym oraz współpracy samorządów z Fundacją Idee Społeczne FIDEES. W jego ramach utworzono nowe miejsca świadczenia usług społecznych dostępne również dla mieszkańców Gminy Dłutów. Powstały m.in. świetlica środowiskowa i klub seniora w budynku przystosowanym dla osób z niepełnosprawnościami oraz klub osób niesamodzielnych. Projekt obejmował także rozwój usług opiekuńczych, wsparcie dla osób z niepełnosprawnością oraz uruchomienie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego z dostępem do fizjoterapeuty. Inicjatywa ta znacząco przyczyniła się do poprawy jakości życia mieszkańców wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

KLUB DLA OSÓB NIESAMODZIELNYCH I WYMAGAJĄCYCH WSPARCIA

Klub dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu działa w Hucie Dłutowskiej. Placówka oferuje pomoc osobom niesamodzielnym i nieaktywnym zawodowo, umożliwiając im udział w zajęciach aktywizujących. Celem działalności klubu jest przeciwdziałanie izolacji oraz marginalizacji. Działania klubu wspierają ideę aktywnego starzenia się i pomagają osobom z ograniczeniami zdrowotnymi prowadzić samodzielne, satysfakcjonujące życie. Rosnące potrzeby w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi w Gminie Dłutów przyczyniają się jednocześnie do zwiększenia zatrudnienia opiekunów i asystentów osób niepełnosprawnych.

WCZESNA OPIEKA NAD DZIEĆMI

Dzieci w wieku od 20. tygodnia życia do ukończenia 3. lat mogą zostać objęte wczesną opieką instytucjonalną. Zadanie to realizowane jest przez jednostki samorządu terytorialnego poprzez prowadzenie żłobków, klubów dziecięcych lub zatrudnianie dziennych opiekunów.

Prowadzenie żłobka na terenie Gminy zapewnia najmłodszym dzieciom opiekę i wczesny rozwój w bezpiecznym środowisku, a jednocześnie umożliwia rodzicom podjęcie pracy zawodowej lub powrót na rynek pracy.

W 2024 roku na terenie Gminy Dłutów mieszkało 110 dzieci w wieku do 3 lat (dane GUS). Mimo zapotrzebowania na opiekę żłobkową, w Gminie nie funkcjonuje obecnie żadna

tego typu placówka. Samorząd dostrzega potrzebę utworzenia żłobka, jednak brak odpowiedniego terenu inwestycyjnego uniemożliwia na ten moment realizację.

INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA

Na terenie Gminy Dłutów funkcjonują dwa punkty apteczne w Dłutowie: Apteka Rodzinna oraz Medicor. Mieszkańcy Gminy w ramach podstawowej opieki zdrowotnej korzystają z usług Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Polmed w Dłutowie.

Tabela przedstawia dane dotyczące stanu podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 17 Stan podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
porady lekarskie ogółem	16 584	18 668	20 791	19 798	19 539

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 liczba udzielonych porad lekarskich utrzymywała się na stabilnym poziomie, z tendencją wzrostową do 2022 roku, kiedy odnotowano 20 791 porad, po czym w kolejnych latach nastąpił nieznaczny spadek do 19 539 porad w 2024 roku.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W DRZEWOCINACH

Środowiskowy Dom Samopomocy w Drzewocinach to placówka dziennego pobytu przeznaczona dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, przewlekłe psychicznie chorych oraz z innymi zaburzeniami psychicznymi, w tym ze spektrum autyzmu. Głównym celem ośrodka jest wspieranie uczestników w codziennym funkcjonowaniu oraz rozwijanie ich samodzielności i aktywności społecznej. Placówka organizuje różnorodne zajęcia terapeutyczne i integracyjne, które sprzyjają nabywaniu umiejętności potrzebnych do życia w społeczeństwie. Uczestnicy uczą się wykonywania codziennych obowiązków, takich jak gotowanie, pranie czy robienie zakupów. Dzięki temu dom stanowi ważne miejsce wsparcia i rozwoju dla osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dłutów.

PROGRAMY PROFILAKTYCZNO-ZDROWOTNE

Gmina Dłutów realizuje szereg programów profilaktyczno-zdrowotnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz promocję zdrowych nawyków.

Program „CUŚ dla pabianickiego” oferuje kompleksowe usługi społeczne, w tym klub wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zajęcia z gimnastyki, arteterapii oraz pomoc psychologiczną. Działania te sprzyjają integracji społecznej, aktywizacji osób starszych i zmagających się z problemami zdrowotnymi.

Gmina realizuje także Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, którego celem jest ograniczenie uzależnień i ich negatywnych skutków społecznych. Program ten obejmuje działania edukacyjne, terapeutyczne i wspierające rodziny dotknięte problemem uzależnień.

Tabela 18 Wydatki na opiekę zdrowotną i pomoc społeczną w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

2020	2021	2022	2023	2024
wydatki na ochronę zdrowia				
61 404,64	79 153,81	72 711,82	74 400,77	84 044,81
wydatki na pomoc społeczną				
2 112 638,14	2 176 010,36	2 959 508,46	2 481 737,94	3 512 329,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

W 2024 roku wydatki na ochronę zdrowia w Gminie Dłutów były najwyższe od 5 lat i wyniosły 84 044,81 zł, co stanowiło około 0,15% wszystkich wydatków budżetowych.

Wydatki na pomoc społeczną utrzymywały się na wysokim poziomie, osiągając 3 512 329,41 zł w 2024 roku, co wskazuje na stały rozwój lokalnej polityki społecznej.

PANDEMIA COVID-19

W trakcie trwania pandemii COVID-19 w latach 2020–2023 Gmina Dłutów realizowała działania mające na celu ochronę zdrowia mieszkańców oraz ograniczenie ryzyka

rozprzestrzeniania się wirusa. Zgodnie z kluczowymi zasadami bezpieczeństwa sanitarnego wprowadzono m.in.:

- pracę zdalną w Urzędzie Gminy oraz obsługę interesantów z zachowaniem odpowiedniego dystansu,
- dystrybucję bezpłatnych maseczek ochronnych,
- odwołano szkolenia, wydarzenia kulturalne i sportowe, a także inne spotkania publiczne.

KULTURA I SPORT

BIBLIOTEKA I OŚRODEK KULTURY W DŁUTOWIE

Biblioteka i Ośrodek Kultury w Dłutowie (BiOK) to nowo utworzona samorządowa instytucja kultury, działająca od 1 marca 2024 roku na podstawie uchwały Rady Gminy Dłutów.

Obiekt został przystosowany do przyszłych funkcji kulturalno-edukacyjnych oraz administracyjnych. Kompleksowy remont i modernizacja budynku znacząco podniósł jego standard, czyniąc go przyjaznym, funkcjonalnym i nowoczesnym miejscem dla mieszkańców.

W BiOK odbywają się różnego rodzaju zajęcia, spotkania i wydarzenia organizowane zarówno przez instytucję, jak i podmioty zewnętrzne.

DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEKI

Biblioteka Publiczna w Dłutowie do końca lutego 2024 roku funkcjonowała w strukturach Urzędu Gminy, realizując zadania związane z gromadzeniem, przechowywaniem i udostępnianiem zbiorów oraz działalnością informacyjną.

Od 1 marca 2024 roku została włączona w nowo utworzoną instytucję – Bibliotekę i Ośrodek Kultury w Dłutowie.

Tabela 19 Księgozbiór i liczba czytelników bibliotek w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
biblioteki i filie	1	1	1	1	1
księgozbiór	9 591	9 740	9 880	10 001	8 293
czytelnicy w ciągu roku	173	182	163	178	151
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	6 507	5 664	4 280	5 231	3 706
zbiory specjalne	1	1	1	1	1
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	37,6	31,1	26,3	29,4	24,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

Na koniec 2024 roku, po przeprowadzeniu skontrum i selekcji, księgozbiór Biblioteki Publicznej w Dłutowie liczył 8 289 woluminów, wliczając w tym nowo udostępnione pozycje. Zarejestrowano 151 czytelników, którzy wypożyczyli 3 706 książek. Niższy wynik w porównaniu z poprzednimi latami wynikał prawdopodobnie z trwającego remontu i przebudowy obiektu.

SPORT

Na terenie Gminy Dłutów sport i rekreacja odgrywają istotną rolę w życiu mieszkańców. Gmina dysponuje zapleczem sportowym, na które składają się sala sportowo-widowiskowa oraz boisko sportowe w Dłutowie. Powstały także 3 siłownie zewnętrzne i 8 placów zabaw sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi.

W 2024 roku podejmowano działania promujące zdrowy styl życia i integrację poprzez sport. Udzielono dotacji w wysokości 55 000 zł Gminnemu Ludowemu Klubowi Sportowemu DŁUTÓW na realizację zadania „Rozwój sportu na terenie Gminy Dłutów w 2024 roku”. Ważnym wydarzeniem jest coroczny Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Dłutów, który cieszy się dużym zainteresowaniem lokalnej społeczności.

Mimo tych działań infrastruktura sportowo-rekreacyjna wciąż wymaga rozwoju – jedyne boisko w Dłutowie nie zaspokaja potrzeb mieszkańców.

OBIEKTY REKREACYJNE

Pomimo licznych walorów przyrodniczych i korzystnego położenia w pobliżu większych miast, baza rekreacyjna i turystyczna Gminy Dłutów pozostaje ograniczona. Jedyny całoroczny ośrodek wypoczynkowy – Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy „Caritas” Archidiecezji Łódzkiej w Drzewocinach – nie jest ogólnodostępny, co zawęża ofertę turystyczną Gminy. Na jej terenie funkcjonują następujące obiekty:

- Gospodarstwo agroturystyczne „Dolina Koni” w Dłutówku
- Gospodarstwo agroturystyczne „Stajnia Marciny” w Dłutówku
- Gospodarstwo agroturystyczne „Ranczo” w Dolinie Ślądkowic
- Hotel z restauracją „Pod Dębami” i salonem weselnym w Pawtówku
- Stajnia „Karino” w Czyżeminiu.

Lokalne stowarzyszenia, takie jak Gminny Ludowy Klub Sportowy, Towarzystwo Miłośników Dłutowa i Dłutowski Klub Aktywnego Seniora, aktywnie promują region poprzez organizację wydarzeń sportowych i kulturalnych. W związku z rozwojem zabudowy mieszkaniowej i letniskowej wskazane jest wyznaczanie nowych terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Gmina nie posiada punktu informacji, a promocja ośrodków i atrakcji odbywa się przede wszystkim za pośrednictwem aplikacji mTurysta.

ZABYTKI

Na terenie Gminy Dłutów występują miejsca o znaczeniu historycznym, kulturowym i religijnym. Wiele z nich jest objętych ochroną konserwatorską – w rejestrze zabytków województwa łódzkiego ujęto 6 obiektów nieruchomości, w tym kompleks dworsko-parkowy w Dłutowie oraz park i willę Hermana Thommena w Hucie Dłutowskiej.

Podworski budynek mieszkalny otoczony parkiem znajduje się na liście, jednak już nie istnieje. W dłutowskim kompleksie pozostała dawna oficyna dworska na ulicy Głównej 6.

Ponadto w Gminie znajduje się 5 obiektów sakralnych, stanowiących istotny element dziedzictwa regionu. Część z nich wymaga odnowienia i zabezpieczenia przed degradacją. Są to m.in.:

- Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa i Trzech Króli w Dłutowie
- Kaplica Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Tążewach,
- Kaplica św. Floriana w Hucie Dłutowskiej,
- Kaplica św. Antoniego w Redocinach,
- Cmentarz rzymskokatolicki w Dłutowie.

Miejsca upamiętniające ważne wydarzenia historyczne stanowią ważny element lokalnej tożsamości i pamięci zbiorowej, pełniąc funkcję edukacyjną i patriotyczną. Wyróżnione punkty w Gminie Dłutów to:

- Mogiła Powstańców Styczniowych z 1863 roku,
- Grób 4 lotników poległych we wrześniu 1939 roku,
- Grób Żołnierzy Polskich Armii Łódź,
- Grób poległych i pomordowanych w latach 1939–1945 mieszkańców Gminy Dłutów,
- Cmentarz z okresu I wojny światowej pomiędzy Ślądkowicami a Pawlikowicami,
- Makieta samolotu PZL-37B „Łoś” w Dłutówku.

Rozwój turystyki w Gminie Dłutów ma obecnie charakter ograniczony i opiera się głównie na walorach krajoznawczych oraz indywidualnym ruchu turystycznym. Mimo to bogate dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze stanowi istotny potencjał rozwojowy w zakresie turystyki historycznej i regionalnej.

ZASOBY PRZYRODNICZE

Gmina Dłutów charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi sprzyjającym rekreacji i wypoczynkowi. Największy udział terenów leśnych w powiecie

pabianickim oraz tradycje spędzania czasu na działkach letniskowych czynią to miejsce atrakcyjnym do relaksu w otoczeniu natury. Przez obszar Gminy przebiega Łódzki Szlak Konny im. mjr H. Dobrzańskiego „Hubala” – najdłuższa trasa konna w Europie, stanowiąca ważny element turystyki aktywnej regionu. Na terenach Nadleśnictwa Kolumna znajduje się Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Borkowice”.

O przyrodniczym bogactwie Gminy świadczy również obecność 6 pomników przyrody, obejmujących głównie okazałe drzewa – dęby, lipy i kasztanowce, rosnące m.in. w parkach wiejskich w Dłutowie i Hucie Dłutowskiej oraz przy kościele i cmentarzu w Dłutowie.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE

Zarządzanie kryzysowe w Gminie Dłutów realizowane jest zgodnie z przepisami ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. 2024 poz. 1907), uchwalonej w odpowiedzi na rosnące zagrożenia związane m.in. z konfliktem zbrojnym w Ukrainie. Ustawa ta nakłada na Wójta obowiązki związane z przygotowaniem, koordynowaniem i nadzorowaniem działań ochronnych na obszarze Gminy.

Do głównych zadań należy m.in.:

- organizacja współpracy między podmiotami ochrony ludności,
- utrzymywanie gotowości systemów ostrzegania i alarmowania,
- przygotowanie infrastruktury do ewentualnych działań obronnych oraz planowanie miejsc zbiorowej ochrony i schronienia,
- edukacja i szkolenia z zakresu reagowania kryzysowego, wzmacnianie świadomości zagrożeń wśród mieszkańców.

KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PABIANICACH

Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Dłutów odpowiada Powiatowa Komenda Policji w Pabianicach z Posterunkiem w Hermanowie.

- Rejon nr 17 obejmuje miejscowości takie jak: Drzewociny, Mierzączka Duża, Ślądkowice, Pawłówek, Dąbrowa, Budy Dłutowskie, Orzk, Łaziska, Czyżemin, Leszczyny Duże, Dłutówek, Huta Dłutowska.
- Rejon nr 18 obejmuje miejscowości takie jak: Dłutów, Świerczyna, Las Kociołki, Redociny, Piętków, Tążewy, Lesieniec, Stoczki Porąbki, Leszczyny Małe, Jastrzębieniec, Borkowice.

Działalność policji w Gminie obejmuje nie tylko interwencje, ale też komponent profilaktyczny – dzielnicowi współpracują z samorządem, sołtysami, właścicielami obiektów użyteczności publicznej, co pozwala na identyfikację lokalnych zagrożeń i przeciwdziałanie im już na poziomie społeczności.

OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA

Ochotnicza Straż Pożarna stanowi istotny element systemu bezpieczeństwa publicznego w gminach, realizując zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa oraz pomocy w sytuacjach kryzysowych.

Na terenie Gminy Dłutów działa 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:

- OSP Czyżemin,
- OSP Dłutów (jednostka włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego),
- OSP Huta Dłutowska,
- OSP Leszczyny Duże,
- OSP Mierzączka Duża,
- OSP Orzk,
- OSP Piętków,
- OSP Redociny,
- OSP Ślądkowice (jednostka włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego),
- OSP Tążewy.

Do prowadzenia akcji ratowniczej jednostki OSP mają do dyspozycji m.in.: samochody pożarnicze, zestawy do ratownictwa technicznego, motopompy, pilarki, agregaty prądotwórcze, defibrylatory.

Do głównych zadań realizowanych przez jednostki OSP należy:

- gaszenie pożarów,
- ratownictwo techniczne, w szczególności na drogach,
- ewakuacja poszkodowanych lub zagrożonych ludzi i zwierząt oraz zagrożonego mienia,
- oznakowanie i zabezpieczenie miejsc prowadzenia działań ratowniczych,
- prowadzenie działań ratowniczych na obszarach wodnych, w tym podczas powodzi,
- usuwanie skutków zdarzeń w szczególności po przejściu anomalii pogodowych i udzielanie pomocy socjalnej poszkodowanym.

Tabela przedstawia zagrożenia według typów zagrożeń wymagających działalności ochrony przeciwpożarowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 20 Zagrożenia według typów zagrożeń wymagających działalności ochrony przeciwpożarowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	52	90	42	33	33
silne wiatry	32	47	25	18	16
przybory wód	-	-	-	-	2
opady śniegu	0	3	6	0	0
opady deszczu	0	10	0	1	1
infrastruktury komunalnej	-	-	-	-	1
w komunikacji	7	10	5	9	7

	2020	2021	2022	2023	2024
medyczne	6	12	4	4	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 10.10.2025 r.)

Najwięcej interwencji przeprowadzono w 2021 roku (90), co stanowiło niemal dwukrotność liczby interwencji z roku 2020 (52). Dominującym typem zagrożeń w całym analizowanym okresie były silne wiatry. W 2024 roku pojawiły się incydenty związane z przyborami wód oraz awariami infrastruktury komunalnej.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

WYBORY SAMORZĄDOWE

Udział mieszkańców Gminy w wyborach samorządowych odzwierciedla ich zaangażowanie w wybór lokalnych władz i stanowi wskaźnik aktywności społecznej.

Tabela przedstawia udział mieszkańców Gminy Dłutów w wyborach samorządowych w 2018 i 2024 r.

Tabela 21 Udział mieszkańców Gminy Dłutów w wyborach samorządowych na wójta/burmistrza/prezydenta miasta w roku 2018 oraz 2024

	2018	2024
uprawnieni do głosowania	3 691	3 804
oddane głosy ogółem	2 259	2 368
frekwencja wyborcza	61,20	62,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 10.10.2025 r.)

W wyborach samorządowych w Gminie Dłutów w 2018 roku udział w głosowaniu wyniósł 61,2%. W 2024 frekwencja wyborcza nieznacznie wzrosła do 62,25%, przy 2 368 oddanych głosach, co wskazuje na stabilnie wysoki poziom aktywności społecznej.

W kolejnej tabeli pokazano udział ludności Gminy Dłutów w wyborach samorządowych na wójta/burmistrza/prezydenta miasta w 2024 r. w porównaniu do powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz kraju.

Tabela 22 Udział ludności Gminy Dłutów w wyborach samorządowych na wójta/burmistrza/prezydenta miasta w 2024 roku w porównaniu do powiatu, województwa oraz Polski

	uprawnieni do głosowania	oddane głosy ogółem	frekwencja wyborcza
Gmina Dłutów	3 804	2 368	62,25
powiat pabianicki	91 278	46 927	51,41
województwo łódzkie	1 863 019	999 911	53,67
Polska	28 990 776	15 071 733	51,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 10.10.2025 r.)

W 2024 roku Gmina Dłutów odnotowała najwyższą frekwencję wyborczą spośród porównywanych jednostek oraz całego kraju. Najniższy wynik powiatu pabianickiego w zestawieniu może sugerować, że frekwencja w gminach sąsiadujących była niższa, co dodatkowo podkreśla wysoki poziom zaangażowania mieszkańców Gminy Dłutów.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Jednym z głównych celów programów polegających na współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi jest rozwijanie partnerstwa publiczno-społecznego.

W 2024 roku Gmina Dłutów kontynuowała współpracę z organizacjami pozarządowymi, obejmującą zarówno wsparcie finansowe, jak i pozafinansowe. W ramach współpracy finansowej Gmina zlecała realizację zadań publicznych, udzielając przy tym dotacji na ich wykonanie. Wsparcie pozafinansowe obejmowało m.in. informowanie o planowanych kierunkach działalności, konsultacje projektów aktów prawnych oraz koordynację działań statutowych organizacji.

Priorytetowymi obszarami współpracy w 2024 roku były kultura fizyczna, integracja europejska, kultura i promocja, podtrzymywanie tradycji oraz pomoc społeczna. Współpraca pozwalała na realizację różnorodnych inicjatyw, od sportowych wydarzeń lokalnych po działania wspierające osoby niepełnosprawne i seniorów.

Wykaz stowarzyszeń i organizacji w Gminie Dłutów przedstawia się następująco:

- Towarzystwo Miłośników Dłutowa
- Dłutowski Klub Aktywnego Seniora
- Stowarzyszenie Planeta Grabia
- Gminny Ludowy Klub Sportowy "Dłutów"
- Stowarzyszenie Klub Łucznictwa Konnego "Do końca"
- Fundacja im. św. Faustyny

Na terenie Gminy Dłutów działa również 14 aktywnych Kół Gospodyń Wiejskich, z czego 12 jest zarejestrowanych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Koła odgrywają istotną rolę w życiu społecznym, angażując się w wydarzenia lokalne, pielęgnowanie tradycji oraz integrację mieszkańców. Baza Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich (KRKGW z dostępem: 27.11.2025) podaje następujące zrzeszenia:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Ślądkowicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Hucie Dłutowskiej „Hucianki”
- Koło Gospodyń Wiejskich w Orzku „Orzkowianki”
- Koło Gospodyń Wiejskich w Redocinach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Leszczynach Dużych
- Koło Gospodyń Wiejskich w Budach Dłutowskich
- Koło Gospodyń Wiejskich w Dłutowie „Dłutowianki”
- Koło Gospodyń Wiejskich „Mierzączanki” w Mierzączce Dużej
- Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrowie „Dąbrowianki Jagodzianki”
- Koło Gospodyń Wiejskich w Tążewach
- Koło Gospodyń Wiejskich „Czyżemińscy Mieszkańcy” w Czyżeminie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Piętkowie

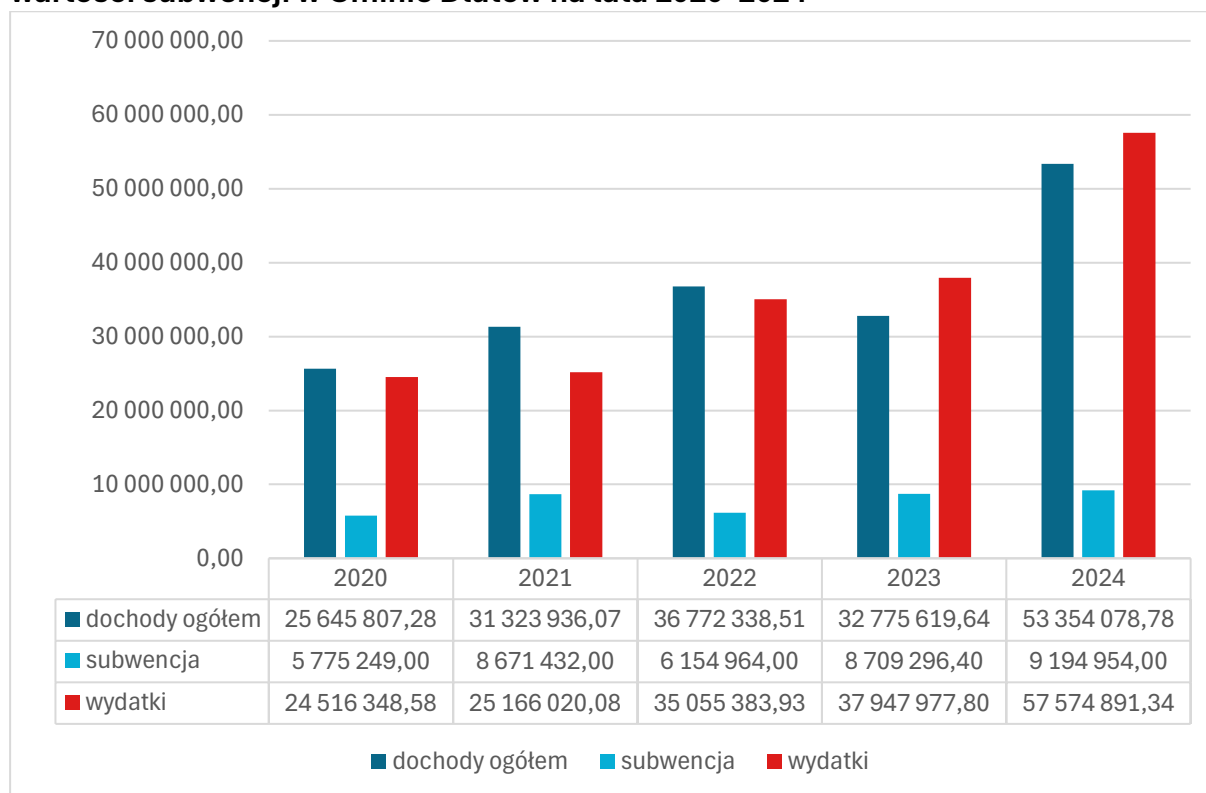
FINANSE

Finanse Gminy stanowią podstawę realizacji jej zadań własnych i zleconych. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego obejmują przede wszystkim: dochody własne, subwencje ogólne, dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochody własne, takie jak wpływy z podatków, opłat, majątku czy działalności jednostek budżetowych są kluczowe dla zachowania samodzielności finansowej Gminy. Subwencje i dotacje natomiast uzupełniają budżet, umożliwiając finansowanie zadań o charakterze ogólnospołecznym. Subwencje służą wyrównywaniu różnic dochodowych między gminami, a dotacje mają ściśle określony cel – są kierowane na konkretne zadania bieżące lub inwestycyjne. Dzięki zróżnicowanym źródłom dochodów Gmina może skutecznie prowadzić politykę rozwoju lokalnego i zaspokajać potrzeby mieszkańców.

Aby zobrazować strukturę i dynamikę finansów publicznych, na wykresie przedstawiono zestawienie dochodów, subwencji i wydatków Gminy Dłutów w latach w 2020–2024.

Diagram 3 Zestawienie dochodów i wydatków Gminy Dłutów z uwzględnieniem wartości subwencji w Gminie Dłutów na lata 2020–2024



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

W analizowanym okresie subwencje wahały się w granicach 5,8–9,2 mln zł, osiągając najwyższą wartość w 2024 roku. Systematyczny wzrost dochodów umożliwił Gminie zwiększenie aktywności inwestycyjnej, jednak równoczesny wzrost wydatków spowodował wystąpienie deficytu budżetowego w latach 2023–2024. W perspektywie finansowej, ważne jest monitorowanie poziomu wydatków, aby osiągnąć równowagę budżetową.

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące struktury wydatków Gminy Dłutów według działu klasyfikacji budżetowej w latach 2020–2024.

Tabela 23 Struktura wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	24 516 348,58	25 166 020,08	35 055 383,93	37 947 977,80	57 574 891,34
dział 010 – rolnictwo i łowiectwo	500 392,52	600 392,60	413 712,66	3 018 448,72	19 068 147,78
dział 600 – transport i łączność	2 857 880,99	1 692 930,89	3 529 322,54	8 882 938,46	10 349 977,47
dział 700 – gospodarka mieszkaniowa	161 920,37	207 524,72	306 437,80	329 441,89	448 868,62
dział 710 – działalność usługowa	48 406,92	45 279,20	55 742,60	49 792,00	0,00
dział 750 – administracja publiczna	1 814 668,11	2 077 086,26	2 400 465,14	2 936 008,07	3 120 116,40
dział 751 – urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	33 191,75	938,00	933,00	49 187,00	105 316,00
dział 754 – bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 058 604,00	216 475,42	263 283,91	350 720,83	3 359 521,61
dział 757 – obsługa długu publicznego	58 976,55	31 951,89	102 843,22	77 651,86	75 476,70
dział 801 – oświata i wychowanie	6 430 561,48	7 192 179,40	7 791 872,33	8 491 862,16	10 359 420,61
dział 851 – ochrona zdrowia	61 404,64	79 153,81	72 711,82	74 400,77	84 044,81
dział 852 – pomoc społeczna	2 112 638,14	2 176 010,36	2 959 508,46	2 481 737,94	3 512 329,41

	2020	2021	2022	2023	2024
dział 853 – pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	501 382,43	901 929,65	10 396 797,17	5 124 825,18	865 702,61
dział 854 – edukacyjna opieka wychowawcza	187 586,97	195 450,00	34 203,17	30 520,47	18 848,80
dział 855 – rodzina	7 077 469,17	6 848 982,69	3 669 890,49	1 631 573,67	1 820 984,90
dział 900 – gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 167 248,31	2 373 298,44	2 490 169,05	3 433 257,66	3 263 947,46
dział 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	221 935,93	237 422,87	390 962,17	560 680,11	840 406,56
dział 926 – kultura fizyczna	221 334,83	289 013,88	175 828,40	182 292,84	281 781,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

Wydatki Gminy Dłutów w latach 2020–2024 systematycznie rosły – z 24,5 mln zł do ponad 57,5 mln zł. Największy udział w budżecie w 2024 roku miały działy Rolnictwo i łowiectwo (ponad 19 mln zł) oraz Transport i łączność (ponad 10 mln zł), co jest związane z rozwojem infrastruktury na terenach wiejskich. Znaczące środki przeznaczono również na Oświatę i wychowanie (10,3 mln zł) oraz Pomoc społeczną (3,5 mln zł).

W porównaniu z wcześniejszymi latami wzrosły wydatki inwestycyjne, przy stabilnym poziomie nakładów na administrację publiczną i gospodarkę komunalną. Najmniejszy udział w wydatkach stanowiły obszary kultury, ochrony zdrowia i opieki wychowawczej.

ADMINISTRACJA

Siedziba Urzędu Gminy Dłutów znajduje się przy ulicy Pabianickiej 25 w Dłutowie. Administracja w Gminie Dłutów działa na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy, który określa zasady funkcjonowania urzędu. Aktualny Regulamin Organizacyjny został zatwierdzony Zarządzeniem Nr 14/02/25/01 Wójta Gminy Dłutów z dnia 14 lutego 2025 roku. Reguluje m.in. zakres działania i zadania urzędu oraz jego strukturę organizacyjną.

Na czele struktury hierarchicznej stoi Wójt Gminy Dłutów. Podlegają mu Zastępca Wójta oraz Zastępca Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego, a także kierownicy poszczególnych referatów i samodzielne stanowiska. Struktura urzędu obejmuje zarówno komórki odpowiedzialne za obsługę administracyjną, finansową i inwestycyjną, jak i za kwestie ochrony środowiska, planowania przestrzennego oraz spraw socjalnych czy edukacyjnych. Najważniejsze stanowiska i komórki organizacyjne:

- Wójt Gminy Dłutów
- Zastępca Wójta
- Zastępca Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego
- Sekretarz – Kierownik Referatu Organizacyjnego
- Skarbnik – Kierownik Referatu Finansowego
- Kierownik Referatu Inwestycji i Zamówień Publicznych

WYMIAR GOSPODARCZY

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

PODMIOTY GOSPODARCZE

Podmioty gospodarcze odgrywają kluczową rolę w rozwoju społeczno-ekonomicznym gmin, wpływając na poziom zatrudnienia, dochody własne samorządu oraz aktywizację mieszkańców. Ich działalność przyczynia się do wzrostu lokalnej przedsiębiorczości, rozwoju usług i poprawy infrastruktury. Struktura i dynamika rozwoju firm stanowią ważny wskaźnik kondycji gospodarczej oraz potencjału inwestycyjnego Gminy.

Tabela przedstawia dane na temat zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 24 Podział przedsiębiorstw w Gminie Dłutów ze względu na klasy wielkości w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	511	530	557	590	629
mikroprzedsiębiorstwa	492	511	537	571	611
małe przedsiębiorstwa	17	17	18	17	16
średnie przedsiębiorstwa	2	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 10.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 w Gminie Dłutów odnotowano systematyczny wzrost liczby przedsiębiorstw – z 511 do 629 podmiotów. Zdecydowaną większość stanowią mikroprzedsiębiorstwa, których liczba wzrosła o nieco ponad 24% w analizowanym okresie. Liczba małych przedsiębiorstw utrzymała się na poziomie około 16-18 podmiotów, przy lekkim spadku do 16 w 2024 roku. Natomiast liczba średnich przedsiębiorstw pozostaje stabilna na poziomie 2 podmiotów w każdym roku. Nie funkcjonują tu wcale duże przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników. Dane te wskazują, że rozwój przedsiębiorczości Gminy oparty jest głównie na mikrofirmach, co odzwierciedla charakter gospodarki lokalnej.

Współistnienie i współdziałanie sektorów publicznego i prywatnego stanowi fundament zrównoważonego rozwoju, wpływając na atrakcyjność inwestycyjną oraz konkurencyjność w skali regionu. Sektor prywatny odgrywa główną rolę w aktywności ekonomicznej mieszkańców, przyczyniając się do powstawania nowych miejsc pracy, wzrostu dochodów lokalnych oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań i usług. Z kolei sektor publiczny pełni funkcję stabilizacyjną – odpowiada za zapewnienie podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej, realizację usług publicznych oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu.

Kolejna tabela przedstawia dane na temat liczby podmiotów gospodarczych w podziale na sektor publiczny i prywatny w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 25 Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym i prywatnym w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
sektor publiczny	8	8	8	8	9
sektor prywatny	502	521	548	580	617

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 10.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Dłutów systematycznie rosta. Zdecydowaną większość stanowi sektor prywatnego, w którym liczba podmiotów zwiększyła się z 502 do 617, co oznacza wzrost o ponad 22,0%. Sektor publiczny pozostał stabilny, z niewielkim wzrostem o jeden podmiot w 2024 roku. Rozwój lokalnej gospodarki opiera się więc przede wszystkim na aktywności prywatnych przedsiębiorców, którzy tworzą nowe miejsca pracy i generują dochody dla budżetu. Współdziałanie obu sektorów sprzyja zrównoważonemu rozwojowi Gminy.

Mimo pozytywnych tendencji w zakresie wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, w Gminie Dłutów nie prowadzi się działań wspierających lokalną przedsiębiorczość. Gmina nie stosuje żadnych ulg, zniżek podatkowych ani programów zachęt inwestycyjnych skierowanych do przedsiębiorców, których celem byłoby przyciągnięcie nowych inwestorów lub wspieranie rozwoju już istniejących firm. Taka sytuacja może ograniczać tempo rozwoju gospodarczego.

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI 2007

Polska Klasyfikacja Działalności stanowi system podziału działalności gospodarczej według rodzaju wykonywanych czynności. Od 1 stycznia 2025 roku wprowadzono nową klasyfikację PKD, jednak w analizowanym okresie dane statystyczne były porządkowane według klasyfikacji z 2007 roku. Z tego względu zastosowano podział zgodny z PKD 2007.

Zgodnie z PKD 2007 działalność gospodarcza dzieli się na 20 sekcji:

- **A** – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- **B** – górnictwo i wydobywanie,
- **C** – przetwórstwo przemysłowe,
- **D** – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,
- **E** – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja,
- **F** – budownictwo,
- **G** – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- **H** – transport i gospodarka magazynowa,
- **I** – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,
- **J** – informacja i komunikacja,
- **K** – działalność finansowa i ubezpieczeniowa,
- **L** – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,
- **M** – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- **N** – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,
- **O** – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
- **P** – edukacja,

- **Q** – opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- **R** – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,
- **S** – pozostała działalność usługowa,
- **T** – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników oraz produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

W strukturze lokalnej gospodarki Gminy Dłutów funkcjonują przedsiębiorstwa reprezentujące poszczególne sekcje PKD tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, przemysł i budownictwo, pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe.

Kolejna tabela prezentuje przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Dłutów według sekcji PKD 2007 w latach 2020–2024.

Tabela 26 Podział podmiotów gospodarczych w Gminie Dłutów zgodnie z PKD 2007 w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
sekcja A	21	21	25	25	25
sekcja B	1	1	1	1	1
sekcja C	99	93	94	96	92
sekcja D	4	5	5	5	4
sekcja E	98	102	99	99	119
sekcja F	99	104	103	106	112
sekcja G	27	27	32	35	36
sekcja H	14	18	19	21	21
sekcja I	9	9	14	15	24
sekcja J	8	10	10	10	9
sekcja K	2	3	5	6	6
sekcja L	37	35	39	43	43

	2020	2021	2022	2023	2024
sekcja M	11	12	13	15	15
sekcja N	12	12	12	12	12
sekcja O	11	14	13	15	19
sekcja P	21	24	27	32	33
sekcja Q	5	4	4	4	6
sekcja R	32	36	41	49	51
sekcja S i T	21	21	25	25	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 18.11.2025 r.)

Analiza danych za lata 2020–2024 pokazuje, że lokalna gospodarka ma głównie charakter usługowo-produkcyjny, uzupełniony przez działalność rolniczą. Zauważalny jest wyraźny wzrost liczby podmiotów, szczególnie w kulturze, rekreacji, gastronomii, zakwaterowaniu oraz handlu. Rozwój sekcji R, I, F, G i H wskazuje na stopniowe poszerzanie lokalnej oferty usług, które odpowiadają na potrzeby mieszkańców i rosnącą aktywność przedsiębiorczą. Sektor budowlany oraz działalność przetwórcza nadal należą do największych obszarów aktywności gospodarczej, co jest typowe dla gmin o charakterze wiejsko-podmiejskim i świadczy o stabilnym rynku usług rzemieślniczych, remontowych i technicznych. Jednocześnie działalność rolnicza pozostaje istotnym elementem struktury gospodarczej, utrzymując stabilną liczbę podmiotów.

RYNEK PRACY

OSOBY PRACUJĄCE I BEZROBOTNE

Poziom zatrudnienia i bezrobocia pozwala określić kondycję lokalnego rynku pracy oraz jego wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą. W strukturze aktywności zawodowej wyróżnia się osoby pracujące, bezrobotne oraz bierne zawodowo. Do grupy osób pracujących należą zarówno zatrudnieni na umowę o pracę, jak i mieszkańcy prowadzący działalność gospodarczą lub wykonujący inne formy pracy zarobkowej.

Dane dotyczące liczby mężczyzn i kobiet pracujących w Gminie Dłutów w latach 2022–2024 przedstawiono w tabeli.

Tabela 27 Osoby pracujące w Gminie Dłutów z podziałem na płeć w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
ogółem	2 118	2 131	2 165
mężczyźni	1 145	1 144	1 164
kobiety	973	987	1 001

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 13.10.2025 r.)

W analizowanym okresie liczba osób pracujących w Gminie Dłutów nieznacznie wzrosła – z 2 118 do 2 165 osób. W zestawieniu nieznacznie przeważają mężczyźni, jednak dane potwierdzają stabilną strukturę zatrudnienia w Gminie oraz równomierny rozwój aktywności zawodowej obu płci.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 214), status osoby bezrobotnej przysługuje osobie pełnoletniej, która nie osiągnęła wieku emerytalnego, nie jest zatrudniona ani nie wykonuje innej pracy zarobkowej. Warunkiem jest także gotowość do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze godzin oraz rejestracja w odpowiednim dla miejsca zameldowania urzędzie pracy.

Dane statystyczne dotyczą wyłącznie tzw. bezrobocia rejestrowanego, obejmującego osoby figurujące w rejestrach urzędów pracy. Nie uwzględniają natomiast bezrobocia ukrytego, czyli osób biernych zawodowo, które nie są zarejestrowane jako bezrobotne.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Dłutów z podziałem na płeć, a także porównanie tych wartości z wynikami dla powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego i całego kraju w latach 2020–2024.

Tabela 28 Zarejestrowani bezrobotni Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i Polski w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
	Ogółem				
Gmina Dłutów	84	80	75	76	87
powiat pabianicki	3 253	2 942	2 675	2 526	2 702
województwo łódzkie	67 812	60 902	54 397	53 158	53 336
Polska	1 046 432	895 203	812 301	788 229	786 179
	Mężczyźni				
Gmina Dłutów	50	41	45	49	46
powiat pabianicki	1 649	1 562	1 395	1 364	1 455
województwo łódzkie	33 180	30 288	26 608	26 388	26 842
Polska	484 826	413 268	375 892	373 293	380 373
	Kobiety				
Gmina Dłutów	34	39	30	27	41
powiat pabianicki	1 604	1 380	1 280	1 162	1 247
województwo łódzkie	34 632	30 614	27 789	26 770	26 494
Polska	561 606	481 935	436 409	414 936	405 806

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 13.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 w Gminie Dłutów liczba zarejestrowanych bezrobotnych utrzymywała się na stosunkowo niskim poziomie i wahała się między 75 a 87 osobami. W 2024 roku odnotowano niewielki wzrost liczby bezrobotnych w porównaniu z rokiem poprzednim, co wpisuje się w podobny trend obserwowany w powiecie pabianickim. Wzrost w Gminie wynikał ze zwiększonej rejestracji bezrobocia wśród kobiet, których liczba wzrosła z 27 w 2023 roku do 41 w 2024 roku. W całym analizowanym okresie wśród

bezrobotnych przeważali mężczyźni, jednak różnice między płciami nie były znaczące. Na tle województwa łódzkiego i kraju Gmina charakteryzuje się stabilną sytuacją na rynku pracy oraz niskim poziomem bezrobocia rejestrowanego.

WYMIAR PRZESTRZENNY

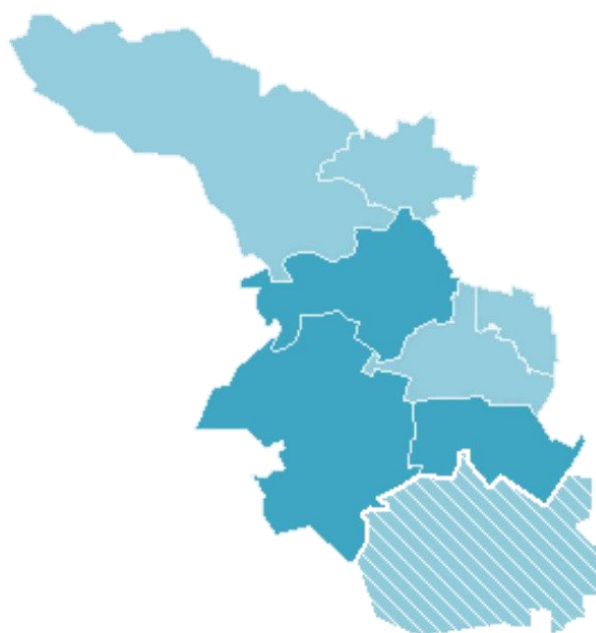
POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

LOKALIZACJA

Gmina Dłutów położona jest w centralnej Polsce, w środkowej części województwa łódzkiego, na terenie powiatu pabianickiego. Graniczy z sześcioma gminami: gminą Pabianice, gminą Tuszyn, gminą Grabica, gminą Drużbice, gminą Żelów oraz gminą Dobroń.

Mapa przedstawia położenie Gminy Dłutów w stosunku do pozostałych gmin powiatu pabianickiego (oznaczone kreskami).

Rysunek 1 Położenie Gminy Dłutów w powiecie pabianickim



Źródło: <https://wybory2010.pkw.gov.pl> (dostęp: 14.10.2025)

W skład powiatu pabianickiego wchodzi:

- 4 gminy wiejskie: Dłutów, Dobroń, Ksawerów, Lutomiersk, Pabianice
- 3 miasta: Konstantynów Łódzki, Pabianice, Lutomiersk

Gmina Dłutów stanowi 20,57% powierzchni powiatu pabianickiego.

Kolejne mapy przedstawiają lokalizacje Gminy Dłutów na mapie Polski i województwa.

Rysunek 2 Położenie Gminy Dłutów na mapie Polski



Źródło: <https://pogoda.livecity.pl> (dostęp 14.10.2025)

W skład Gminy Dłutów wchodzi 24 miejscowości tworzących 20 sołectw: Budy Dłutowskie, Czyżemin, Dąbrowa, Dłutów, Dłutówek, Drzewociny, Huta Dłutowska, Lesieniec, Leszczyny Duże, Leszczyny Małe, Łaziska, Mierzączka Duża, Orzk, Pawłówek, Piętków, Redociny, Stoczki-Porąbki, Ślądkowice, Świerczyna, Tążewy.

Rysunek 3 Położenie Gminy Dłutów na mapie województwa łódzkiego



Źródło: <https://pl.wikipedia.org> (dostęp: 19.11.2025)

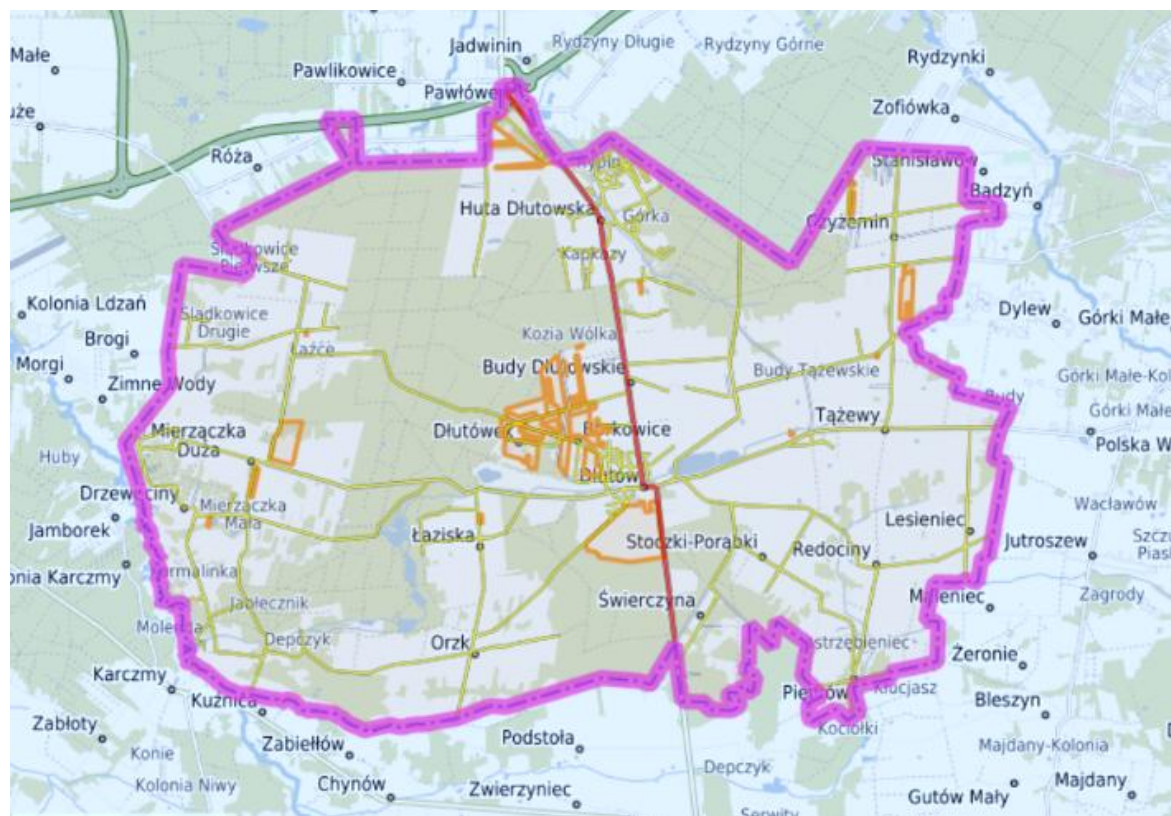
ŁAD PRZESTRZENNY

Ład przestrzenny jest jednym z kluczowych zadań własnych Gminy, wynikającym z przepisów ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940). Jego znaczenie oraz podstawowe pojęcia związane z planowaniem przestrzennym zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1130, 1907, 1940). Realizacja ma na celu zapewnienie harmonijnego rozwoju przestrzeni, uwzględniającego potrzeby mieszkańców, ochronę środowiska oraz zrównoważony rozwój gospodarczy. Podstawowymi narzędziami kształtowania ładu przestrzennego są studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania oraz decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W wyniku zmian wprowadzonych ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2023 poz. 1688) Gmina Dłutów została zobowiązana do opracowania planu ogólnego Gminy. Dokument ten powinien zostać sporządzony do 30 czerwca 2026 r. Na moment sporządzania Diagnozy Gmina Dłutów posiada następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dłutów przyjęty uchwałą Nr XVII/88/04 Rady Gminy Dłutów z dnia 22 czerwca 2004 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru części wsi Dłutów przyjęty uchwałą Nr XXVIII/165/17 Rady Gminy Dłutów z dnia 27 października 2017 r.

Rysunek 4 Mapa Gminy Dłutów z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego



Źródło: dlutow.e-mapa.net (dostęp: 27.11.2025)

GOSPODARKA MIESZKANIOWA

GMINNE ZASOBY MIESZKANIOWE

Zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 725), do zadań własnych Gminy należy tworzenie warunków umożliwiających zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

Rada Gminy Dłutów uchwaliła Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Dłutów na lata 2025–2030 przyjęty uchwałą Nr XIV/105/25 z dnia 21 sierpnia 2025 r.

Na terenie Gminy Dłutów znajduje się 20 lokali mieszkalnych zlokalizowanych w sześciu budynkach stanowiących własność Gminy, o łącznej powierzchni użytkowej 897,55 m². Zasób mieszkaniowy Gminy Dłutów składa się z budynków położonych w następujących miejscowościach:

- Dłutów, ul. Główna 9a – 4 lokale,
- Dłutów, ul. Polna 2 – 3 lokale,
- Dłutów, ul. Główna 69 – 2 lokale,
- Orzk 44 – 8 lokali,
- Leszczyny Duże 31a – 2 lokale,
- Tążewy 10 – 1 lokal.

W latach 2025–2030 planowane jest zwiększenie liczby lokali poprzez wydzielenie dwóch nowych mieszkań w budynku w Leszczynie Duże 31a. Stan techniczny zasobu mieszkaniowego określany jest głównie jako zadowalający lub dobry, a Gmina zamierza prowadzić politykę utrzymania budynków w stanie niepogorszonym. W ramach planu remontów przewidziano m.in. prace w budynkach obejmujące termomodernizacje, wymianę instalacji, remonty dachów i klatek schodowych. W latach objętych programem nie przewiduje się sprzedaży lokali mieszkalnych.

Gmina stosuje politykę czynszową umożliwiającą utrzymanie budynków w należytym stanie technicznym, z uwzględnieniem czynników wpływających na wysokość stawek, takich jak lokalizacja czy stan wyposażenia. Zarządzanie mieszkaniowym zasobem Gminy sprawuje Wójt. Nie są przewidywane zmiany w sposobie administrowania lokalami. Finansowanie gospodarki mieszkaniowej pochodzi z wpływów z najmu, budżetu Gminy oraz innych źródeł dopuszczonych prawem.

Największe wydatki w ramach gospodarki mieszkaniowej zaplanowano na 2026 rok, głównie w związku z termomodernizacją budynków komunalnych w Leszczynach Dużych oraz remontami bieżącymi. W kolejnych latach przewiduje się utrzymanie stabilnego poziomu wydatków, koncentrując się na poprawie efektywności energetycznej zasobu mieszkaniowego i zapewnieniu odpowiednich warunków technicznych lokali.

MIESZKALNICTWO

Stan zasobów mieszkaniowych, obejmujących zarówno lokale zamieszkane, jak i niezamieszkane w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych, można opisać za pomocą wskaźników obrazujących skalę i dostępność mieszkań na terenie Gminy. Do najczęściej stosowanych należą m.in. liczba lokali mieszkalnych przypadających na 1 000 mieszkańców oraz przeciętna powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca.

W tabeli przedstawiono dane określające zasoby mieszkaniowe w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 29 Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
liczba mieszkań	1 976	1 997	2 027	2 053	2 080
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	88,8	89,1	89,7	90,5	90,9
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	36,1	36,3	36,9	37,4	37,9
mieszkania na 1000 mieszkańców	406,5	407,9	411,3	413,2	417,0
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,46	2,45	2,43	2,42	2,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 14.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 w Gminie Dłutów obserwuje się systematyczny wzrost liczby mieszkań – z 1 976 do 2 080, co przekłada się na poprawę wskaźnika liczby mieszkań na 1000 mieszkańców z 406,5 do 417,0. Jednocześnie zwiększała się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań, zarówno w przeliczeniu na lokal, jak i na jednego mieszkańca. Tendencja spadkowa przeciętnej liczby osób przypadających na jedno mieszkanie z 2,46 do 2,40 potwierdza stopniową poprawę warunków mieszkaniowych.

Mimo tych zmian, dalszy wzrost liczby ludności może wymagać utrzymania lub nawet zwiększenia tempa rozbudowy zasobów mieszkaniowych, aby zachować dotychczasowy poziom dostępności mieszkań.

WYDATKI NA GOSPODARKĘ MIESZKANIOWĄ

Gospodarka mieszkaniowa obejmuje działania związane z utrzymaniem, zarządzaniem i rozwojem zasobu mieszkaniowego Gminy. Odpowiedni poziom nakładów na ten cel ma znaczenie dla poprawy warunków bytowych mieszkańców, rozwoju infrastruktury lokalnej oraz zachowania ładu przestrzennego.

Następna tabela przedstawia wydatki, które Gmina Dłutów poniosła w zakresie gospodarki mieszkaniowej.

Tabela 30 Wydatki na gospodarkę mieszkaniową w Gminie Dłutów w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
wydatki ogółem	24 516 348,58	25 166 020,08	35 055 383,93	37 947 977,80	57 574 891,34
wydatki na gospodarkę mieszkaniową	161 920,37	207 524,72	306 437,80	329 441,89	448 868,62
udział wydatków na gospodarkę mieszkaniową	0,66%	0,82%	0,87%	0,87%	0,78%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 wydatki Gminy Dłutów na gospodarkę mieszkaniową systematycznie rosły — z 161,9 tys. zł w 2020 roku do 448,9 tys. zł w 2024 roku, co stanowi wzrost o ponad 177%. W Raporcie o Stanie Gminy Dłutów ustalono, że udział gospodarki

mieszkaniowej w wydatkach Gminy Dłutów w 2024 roku wyniósł około 0,78%, co wciąż jest niewielkim obciążeniem dla budżetu.

Wzrost nakładów może wynikać z rosnących kosztów utrzymania i remontów budynków komunalnych, konieczności dostosowania nieruchomości do wymogów technicznych oraz inflacji wpływającej na ceny usług budowlanych i materiałów. Niemniej brak znaczącego zwiększenia udziału procentowego sugeruje, że gospodarka mieszkaniowa nie stanowi priorytetowego kierunku polityki inwestycyjnej Gminy. Niski udział wydatków na gospodarkę mieszkaniową jest typowy dla gmin wiejskich, w których zasób komunalny jest ograniczony, a mieszkańcy w przeważającej mierze zamieszkują w budynkach prywatnych.

W kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego można uznać, że zwiększenie nakładów na gospodarkę mieszkaniową, w tym na modernizację i poprawę jakości istniejących zasobów, mogłoby w dłuższej perspektywie pozytywnie wpłynąć na atrakcyjność osiedleńczą Gminy Dłutów, szczególnie w związku z jej położeniem w bliskim sąsiedztwie aglomeracji łódzkiej.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1145 z późn. zm.), w skład infrastruktury technicznej wchodzi drogi oraz sieci: wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, ciepłownicza, elektryczna i telekomunikacyjna.

Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury technicznej mają kluczowe znaczenie dla poprawy warunków życia mieszkańców, rozwoju przedsiębiorczości, a także dla kształtowania ładu przestrzennego i atrakcyjności inwestycyjnej Gminy.

INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

System zaopatrzenia w wodę stanowi jeden z kluczowych elementów infrastruktury technicznej Gminy Dłutów, mający bezpośredni wpływ na warunki życia mieszkańców oraz możliwości rozwoju gospodarczego. Dostęp do wody pitnej o odpowiedniej jakości jest podstawowym czynnikiem kształtującym atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną

obszaru. Prawidłowe funkcjonowanie systemu wodociągowego ma także istotne znaczenie dla ochrony środowiska oraz zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego.

Zgodnie z danymi zawartymi w Raporcie o stanie Gminy Dłutów za 2024 rok, na terenie Gminy Dłutów funkcjonuje rozwinięta sieć wodociągowa o łącznej długości 113,8 km, obejmująca trzy stacje uzdatniania wody (SUW): w Dłutowie, Ślądkowicach i Czyżeminie. System wodociągowy obsługuje 4 571 mieszkańców, co stanowi około 92% ludności.

Eksploatacją i utrzymaniem systemu wodociągowego zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Dłutowie, który odpowiada za pobór, uzdatnianie oraz dystrybucję wody do odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych. Łączna średnia dobowa produkcja wody wynosi około 788 m³, w tym:

- 485 m³ z SUW Dłutów (2 814 osób),
- 172 m³ z SUW Czyżemin (727 osób),
- 131 m³ z SUW Ślądkowice (1 030 osób).

Gmina nie zakupuje wody od zewnętrznych dostawców, co świadczy o pełnej samowystarczalności systemu.

W ostatnich latach prowadzone były działania modernizacyjne w zakresie wymiany sieci, poprawy jakości wody i niezawodności dostaw, finansowane częściowo ze środków własnych oraz z programów krajowych i regionalnych wspierających inwestycje infrastrukturalne. Zrealizowano m.in. rozbudowę sieci w Dłutowie i Dąbrowie oraz budowę w Dłutówku, co poprawiło dostępność usług wodociągowych dla nowo powstających gospodarstw. Gmina Dłutów konsekwentnie rozwija ten sektor, finansując kolejne inwestycje ze środków własnych oraz preferencyjnych pożyczek udzielanych przez fundusze ochrony środowiska i instytucje rządowe. Planowane zadania w następnych latach dotyczą rozbudowy sieci w Drzewocinach i stacji w Czyżeminie.

Dane dotyczące liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Gminie Dłutów, prezentowane przez Bank Danych Lokalnych GUS, wykazują jednak niższe wartości niż dane udostępnione przez samą Gminę. Różnica może wynikać z odmiennych metod ewidencjonowania odbiorców usług wodociągowych.

Tabela pokazuje dane ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Gminie Dłutów, powiecie pabianickim, województwie łódzkim i kraju w latach 2020–2024.

Tabela 31 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w Gminie Dłutów, powiecie, województwie i kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Dłutów	3 982	4 016	4 047	4 085	4 108
powiat pabianicki	112 635	112 472	112 344	112 193	111 924
województwo łódzkie	2 281 729	2 263 577	2 249 284	2 235 253	2 220 569
Polska	35 134 123	35 011 460	34 920 089	34 832 724	34 735 654

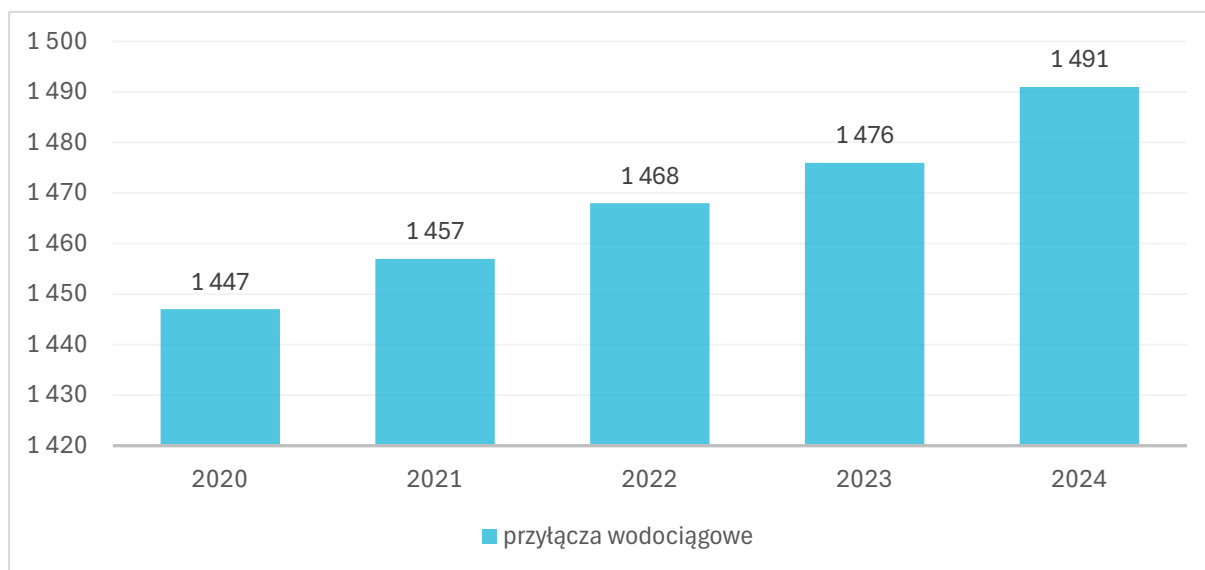
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 27.11.2025 r.)

W latach 2020–2024 liczba mieszkańców Gminy Dłutów korzystających z sieci wodociągowej wzrosła z 3 982 do 4 108 osób. Od 2021 roku w powiecie pabianickim, województwie łódzkim i w skali kraju postępował stopniowy spadek użytkowników, co najprawdopodobniej wynika z depopulacji. Mimo ogólnopolskiego spadku, lokalnie notowany jest stabilny wzrost liczby odbiorców usług wodociągowych. Wskazuje to na rozwój infrastruktury w Gminie.

Wskaźnik liczby przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych również stanowi istotny miernik rozwoju infrastruktury technicznej Gminy. Wzrost liczby przyłączy świadczy o rozbudowie sieci wodociągowej, poprawie dostępności usług komunalnych oraz zwiększającej się liczbie gospodarstw domowych korzystających z wodociągu.

Na wykresie pokazano zmiany w liczbie przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Diagram 4 Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Dłutów w latach 2020–2024



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 15.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 w Gminie Dłutów odnotowano wzrost liczby przyłączy wodociągowych – z 1 447 w 2020 roku do 1 491 w 2024 roku, co stanowi przyrost o 3,0%. Tendencja ta potwierdza rozwój infrastruktury technicznej i wzrost poziomu wyposażenia terenów zabudowanych w sieć wodociągową. Utrzymująca się dodatnia dynamika wskazuje na kontynuację inwestycji w tym obszarze oraz rosnące zapotrzebowanie mieszkańców na dostęp do zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

System kanalizacyjny jest jednym z kluczowych elementów infrastruktury komunalnej, wpływających na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska naturalnego. Sprawnie funkcjonująca gospodarka ściekowa pozwala na zachowanie właściwych standardów sanitarnych, ograniczenie zanieczyszczenia wód i gleby oraz poprawę atrakcyjności inwestycyjnej Gminy. W gminach wiejskich, takich jak Dłutów, rozwój sieci kanalizacyjnej ma szczególne znaczenie ze względu na rozproszoną zabudowę i potrzebę dostosowania infrastruktury do zmieniających się potrzeb demograficznych.

Na terenie Gminy Dłutów funkcjonuje sieć kanalizacji sanitarnej obsługiwana przez Zakład Usług Komunalnych w Dłutowie, który zajmuje się również eksploatacją

oczyszczalni ścieków w Dłutowie. System kanalizacyjny jest systematycznie rozbudowywany i modernizowany, a jego rozwój wspierany jest środkami pochodzącymi z funduszy ochrony środowiska.

Rozwój sieci kanalizacyjnej stanowi jeden z kluczowych elementów infrastruktury technicznej, wpływających na jakość życia mieszkańców oraz ochronę środowiska naturalnego. Liczba przyłączy kanalizacyjnych odzwierciedla stopień skanalizowania Gminy oraz tempo rozwoju systemu gospodarki ściekowej.

Tabela pokazuje dane dotyczące ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnych w Gminie Dłutów, powiecie pabianickim, województwie łódzkim i kraju w latach 2020–2024.

Tabela 32 Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnych w Gminie Dłutów, powiecie, województwie i kraju w latach 2020–2024

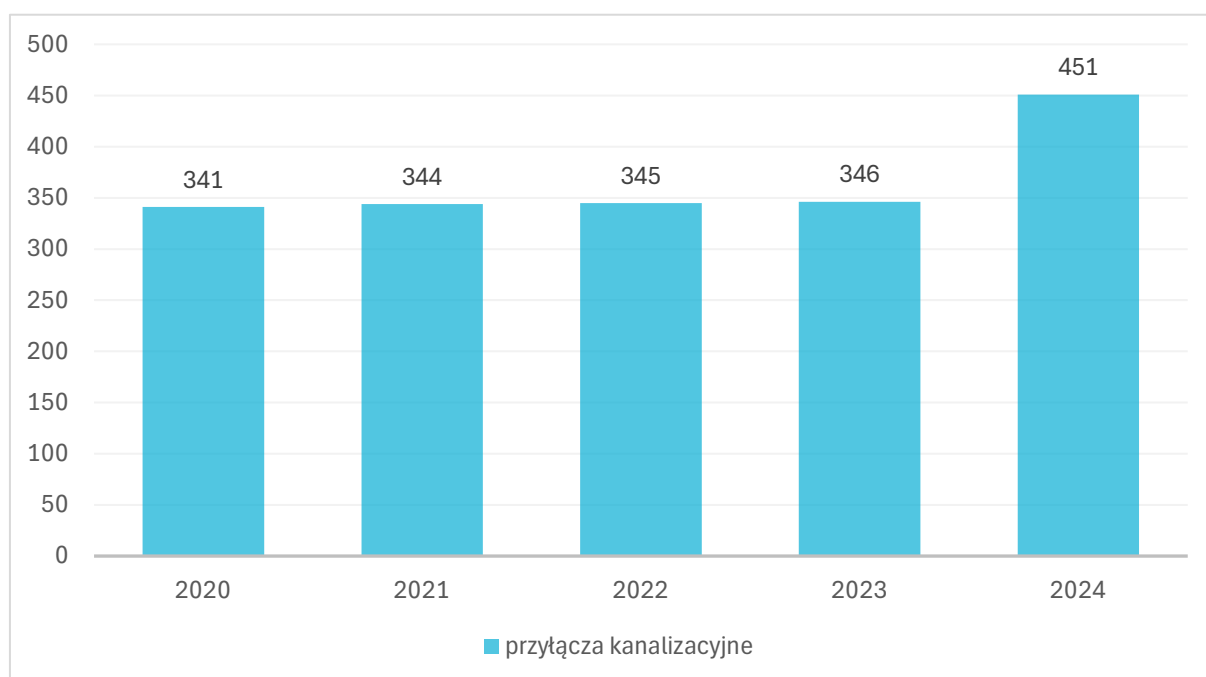
	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Dłutów	26,2	26,3	26,4	26,4	26,4
powiat pabianicki	89,1	88,7	88,3	87,8	87,3
województwo łódzkie	87,5	87,2	86,8	86,4	86,0
Polska	71,9	71,8	71,8	71,7	71,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 16.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 udział ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej w Gminie Dłutów utrzymywał się na poziomie około 26,0%, co stanowi wartość istotnie niższą od średniej dla powiatu pabianickiego i województwa łódzkiego, utrzymującej się powyżej 86,0%. W analizowanym okresie odnotowano jednak systematyczny spadek odsetka mieszkańców pozostałych jednostek terytorialnych korzystających z sieci kanalizacyjnej, przy czym w skali kraju trend spadkowy jest mniej dynamiczny niż w regionie. Na tym tle wskaźnik dla Gminy Dłutów pozostaje na względnie stałym poziomie.

Wykres przedstawia zmiany w liczbie przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Diagram 5 Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Dłutów w latach 2020–2024



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 15.10.2025 r.) oraz Raportu o Stanie Gminy Dłutów za 2024 rok (dostęp 06.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 w Gminie Dłutów odnotowano wzrost liczby przyłączy kanalizacyjnych – z 341 w 2020 roku do 451 w 2024 roku. Świadczy to o konsekwentnej realizacji inwestycji w zakresie gospodarki ściekowej oraz o utrzymaniu standardów sanitarnych w Gminie.

Niski wskaźnik skanalizowania wynika przede wszystkim z wiejsko-rolniczego charakteru Gminy Dłutów, rozproszonej zabudowy i dużego udziału gospodarstw indywidualnych korzystających z przydomowych zbiorników bezodpływowych lub oczyszczalni biologicznych.

Następna tabela pokazuje dane ludności korzystającej z przydomowych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 33 Ludność korzystająca z przydomowych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
oczyszczalnie przydomowe	17	17	35	266	370
zbiorniki bezodpływowe	1 015	1 015	1 015	741	870

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 23.10.2025 r.)

Według danych GUS liczba przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła z zaledwie 17 w 2020 roku do 370 w 2024 roku. Tak niski poziom na początku analizowanego okresu wynikał przede wszystkim z braku pełnej ewidencji, co tłumaczy gwałtowny skok odnotowany w kolejnych latach. Wzrost o 104 instalacje w ciągu jednego roku potwierdza wyraźnie przyspieszoną dynamikę rozwoju tej formy zagospodarowania ścieków. Jednocześnie liczba zbiorników bezodpływowych, mimo przejściowego spadku do 741 w 2023 roku, ponownie wzrosła o 129, wciąż stanowiąc dominującą formę gospodarki ściekowej w Gminie Dłutów.

Gmina podejmuje działania mające na celu poprawę infrastruktury ściekowej, w tym rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Dłutowie. Stabilny wzrost liczby przyłączy i utrzymanie dobrego stanu technicznego sieci wskazują na konsekwentne działania w kierunku poprawy warunków sanitarnych i ochrony środowiska.

W 2024 roku Gmina Dłutów kontynuowała działania inwestycyjne w zakresie gospodarki ściekowej. Zrealizowano kluczowe przedsięwzięcie polegające na przebudowie i rozbudowie oczyszczalni ścieków w Dłutowie, obejmujące modernizację technologii oczyszczania oraz zakup specjalistycznego sprzętu. Inwestycja została wsparta preferencyjną pożyczką z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi w wysokości 2 670 500,00 zł. Dodatkowo na to zadanie pozyskano 5 415 000,00 zł dofinansowania w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Działania pozwoliły na poprawę jakości oczyszczania ścieków oraz zapewnienie większej niezawodności systemu kanalizacyjnego.

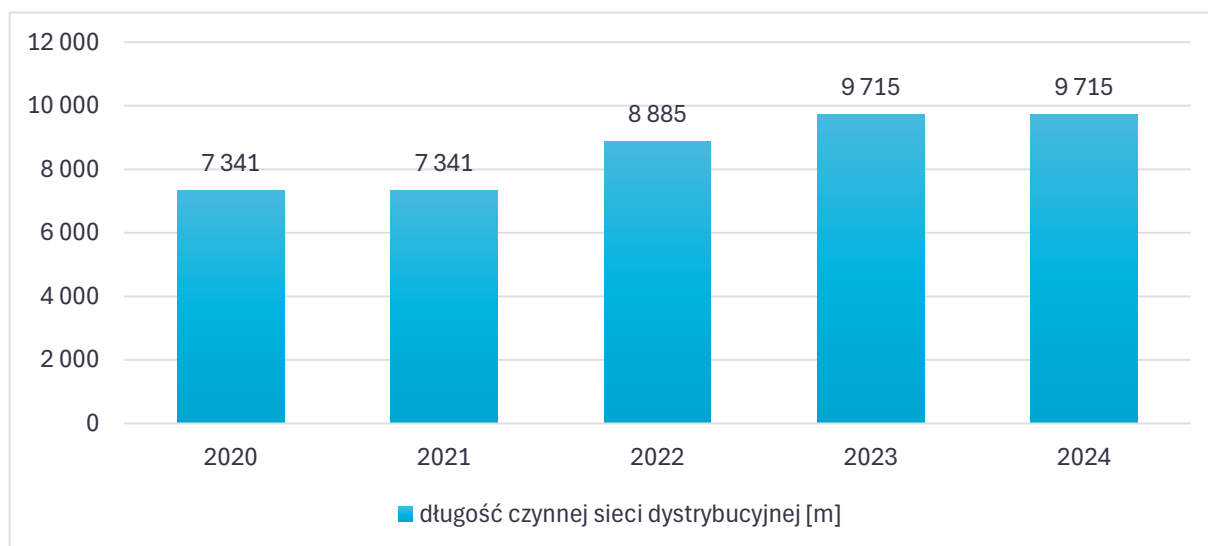
INFRASTRUKTURA GAZOWA

Infrastruktura gazowa wpływa na komfort życia mieszkańców, bezpieczeństwo energetyczne oraz jakość powietrza w Gminie. Dostęp do sieci gazowej umożliwia odejście od tradycyjnych źródeł ogrzewania opartych na paliwach stałych, co ma szczególne znaczenie w kontekście polityki ograniczania niskiej emisji i poprawy stanu środowiska.

Sieć gazowa na terenie Gminy Dłutów została uruchomiona w 2020 roku, co zapoczątkowało gazyfikację obszaru. Wcześniej Gmina nie była objęta systemem dystrybucji gazu ziemnego. Za utrzymanie i rozwój infrastruktury gazowej odpowiada Polska Spółka Gazownictwa – Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi, która zarządza siecią przesyłową i dystrybucyjną. Gmina nie posiada własnej jednostki eksploatującej sieć, jednak współpracuje z operatorem w zakresie planowania i uzgadniania nowych przyłączy gazowych.

Na wykresie przedstawiono zmianę długości sieci gazowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Diagram 6 Długość czynnej sieci gazowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 20.10.2025 r.)

Długość czynnej sieci gazowej w Gminie Dłutów wzrosła z 7,3 km do 9,7 km, co oznacza przyrost o 32% w ciągu czterech lat. Dane potwierdzają rozwój infrastruktury w pierwszych latach po uruchomieniu sieci, szczególnie w 2022 roku, kiedy odnotowano największy wzrost.

W tabeli zawarte są dane o liczbie przyłączy i odbiorców gazu w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.

Tabela 34 Liczba przyłączy i odbiorców gazu w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
czynne przyłącza do budynków ogółem	40	54	62	73	79
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	35	48	55	66	72
odbiorcy gazu	10	29	34	40	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 20.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 liczba czynnych przyłączy gazowych w Gminie Dłutów systematycznie rosta. Liczba przyłączy do budynków ogółem zwiększyła się z 40 do 79, a do budynków mieszkalnych – z 35 do 72, co oznacza ponad dwukrotny wzrost w ciągu czterech lat. Równocześnie liczba odbiorców gazu wzrosła z 10 do 56, co odzwierciedla duże zapotrzebowanie mieszkańców Gminy na alternatywne źródło ogrzewania.

Kolejna tabela przedstawia udział ludności korzystającej z instalacji gazowych w Gminie Dłutów na tle powiatu pabianickiego, województwa łódzkiego oraz kraju w latach 2020–2024.

Tabela 35 Ludność korzystająca z instalacji gazowych w Gminie Dłutów, powiecie, województwie i kraju w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Dłutów	5,3	6,1	6,3	6,5	7,2
powiat pabianicki	62,0	63,0	63,2	63,5	63,4
województwo łódzkie	41,1	41,4	41,5	41,6	41,9
Polska	54,8	55,6	55,9	56,3	56,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 17.10.2025 r.)

W analizowanym okresie udział ludności korzystającej z instalacji gazowych w Gminie Dłutów wzrósł z 5,3% do 7,2%, co wskazuje na stopniowy rozwój infrastruktury gazowej, choć wciąż pozostaje ona słabo rozwinięta w porównaniu z wartościami dla powiatu

pabianickiego (63,4%) i województwa łódzkiego (41,9%). Niski poziom gazyfikacji Gminy wynika głównie z jej wiejskiego charakteru. Ponadto należy zaznaczyć, że gaz ziemny dopiero od kilku lat stanowi rzeczywistą alternatywę energetyczną dla mieszkańców Gminy.

W 2024 roku kontynuowano działania związane z rozbudową sieci gazowej, co ma na celu zwiększenie liczby odbiorców i dostępności gazu ziemnego dla gospodarstw domowych. Rozwój infrastruktury gazowej stanowi również element strategii ograniczania emisji zanieczyszczeń powietrza oraz modernizacji systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej. Dalszy rozwój infrastruktury gazowej pozwoli w kolejnych latach ulepszyć standard życia mieszkańców.

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA I CIEPŁOWNICTWO

Dostawę i utrzymanie infrastruktury elektroenergetycznej na terenie Gminy Dłutów realizuje łódzki oddział PGE, czyli jedna z największych grup energetycznych w Polsce.

Przez obszar Gminy przebiegają linie wysokiego napięcia 110 kV i 220 kV, będące częścią krajowego systemu elektroenergetycznego. Energia elektryczna dostarczana jest z zewnętrznych stacji 110/15 kV zlokalizowanych w Pabianicach, Kalinku i Żelowie, a odbiorcy zasilani są poprzez sieć średniego napięcia 15 kV oraz 64 stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

W zakresie ciepłownictwa Gmina Dłutów nie dysponuje scentralizowanym systemem sieci ciepłej. Ogrzewanie budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oparte jest na lokalnych kotłowniach oraz indywidualnych źródłach ciepła. Największe kotłownie funkcjonują w Hucie Dłutowskiej, Drzewocinach i Dłutowie i wykorzystują paliwa tradycyjne – olej opałowy, węgiel oraz gaz. Kierunki rozwoju Gminy zakładają modernizację przestarzałych źródeł ciepła oraz zwiększenie udziału paliw niskoemisyjnych i odnawialnych. Docelowo planowana jest rozbudowa sieci gazowej, która umożliwi utworzenie lokalnych, niskoemisyjnych systemów grzewczych.

SIEĆ TELEKOMUNIKACYJNA

Według raportu powstałego w oparciu o dane z systemu internet.gov.pl, na terenie Gminy Dłutów obecnie funkcjonuje 2 823 punktów adresowych, z czego 1 909 (67,6%) znajduje się w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych, natomiast 914 punktów (32,4%) pozostaje poza zasięgiem. Zidentyfikowano także 1 152 obszary pozbawione dostępu do Internetu o wysokich parametrach przepustowości, dlatego w ostatnich latach wdrożono inwestycje w ramach programu „Polska w Zasięgu – dostęp do szerokopasmowego Internetu NGA”. Od początku 2023 do końca marca 2025 roku mieszkańcy zgłosili 28 zapotrzebowań na dostęp do Internetu oraz 2 weryfikacje danych na stronie internet.gov.pl.

Usługi telekomunikacyjne w Gminie Dłutów świadczą zarówno operatorzy ogólnopolscy, jak i mniejsze podmioty lokalne. Do głównych dostawców należy Orange Polska S.A., oferujący zarówno usługi detaliczne, jak i hurtowe. Pozostali dostawcy to m.in.:

- Netia S.A.,
- TOYA Sp. z o.o.,
- P4 Sp. z o.o.,
- Polkomtel Sp. z o.o.,
- Exatel S.A.,
- RFC Internet Sp. z o.o.,
- ALFALINE Sp. z o.o..

W infrastrukturze dominują łącza światłowodowe, które stanowią 78,0% wszystkich zasięgów. Kablowe linie miedziane odpowiadają za 16,8%, a radiowe (FWA) za 5,2%. Duża liczba punktów pozbawionych dostępu wskazuje na istotne zróżnicowanie przestrzenne dostępności usług telekomunikacyjnych – lepsze warunki występują w centralnych sołectwach (m.in. Dłutów, Huta Dłutowska, Leszczyny Duże), podczas gdy mniejsze miejscowości pozostają słabiej obsługiwane. Mimo że Gmina dysponuje nowoczesną infrastrukturą przewodową, w wielu rejonach nadal konieczna jest rozbudowa i modernizacja sieci.

Planowane jest dalsze rozszerzanie dostępu do światłowodu oraz sieci mobilnych 5G, szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie w celu zapewnienia mieszkańcom obszarów wiejskich równych szans dostępu do usług cyfrowych.

ŹRÓDŁA ENERGII ODNAWIALNEJ

Na terenie Gminy Dłutów wykorzystanie odnawialnych źródeł energii ma ograniczony, lecz stopniowo rozwijający się charakter. Obecnie OZE wykorzystywane są głównie w postaci lamp solarnych zasilanych energią słoneczną, które zamontowano w ramach poprawy efektywności energetycznej i bezpieczeństwa oświetlenia ulicznego. Gmina nie posiada jeszcze instalacji odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej, jednak planuje ich montaż po uzyskaniu dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

W ramach pozyskanych środków zaplanowano instalację odnawialnych źródeł energii na trzech Stacjach Uzdatniania Wody oraz na Oczyszczalni Ścieków w Dłutowie, co pozwoli ograniczyć koszty eksploatacji i zużycie energii konwencjonalnej w obiektach komunalnych. Na terenie Gminy funkcjonują również dwie turbiny wiatrowe podłączone do sieci elektroenergetycznej, które stanowią niewielki, ale istotny element lokalnego systemu energetycznego.

Gmina Dłutów nie planuje obecnie inwestycji w farmy fotowoltaiczne, ponieważ obowiązujące zagospodarowanie przestrzenne nie umożliwia lokalizacji takiego obiektu. Program „Czyste Powietrze” wspiera mieszkańców Gminy w instalacji ekologicznych źródeł ciepła, przyczyniając się do stopniowej poprawy jakości powietrza, redukcji emisji zanieczyszczeń oraz zwiększenia samowystarczalności energetycznej.

TRANSPORT I KOMUNIKACJA

INFRASTRUKTURA DROGOWA

Gmina Dłutów posiada dobrze rozwiniętą sieć układu komunikacyjnego obejmującą drogę wojewódzką nr 485 Pabianice – Betchatów, drogę powiatową nr 3313E oraz drogi gminne (wymienione w następnej tabeli), które zapewniają sprawną komunikację zarówno wewnątrz Gminy, jak i z terenami sąsiednich gmin — Tuszyn, Dobroń, Grabica,

Zelów oraz Pabianice. Podstawowy układ komunikacyjny Gminy tworzą drogi gminne o łącznej długości ok. 105 km, za których bieżące utrzymanie i naprawę odpowiada Gmina Dłutów.

W ostatnich latach samorząd podejmował liczne działania modernizacyjne i remontowe, koncentrując się na poprawie jakości nawierzchni oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Przykładowo w 2024 roku wykonano m.in.:

- remont drogi gminnej nr 110152E w Tążewach (o długości 1195 m),
- remont drogi nr 108024E w Stoczkach-Porąbkach (1035 m),
- remont drogi nr 108025E w Ślądkowicach (1107 m),
- remont drogi nr 108010E w Drzewocinach (759 m),
- remont drogi nr 108009E w Mierzączce Dużej (1413 m),
- remont mostu na drodze nr 108022E w Piętkowie,
- opracowanie dokumentacji dla remontu drogi nr 106610E Dłutów–Redociny.

W ramach bieżącego utrzymania dróg gruntowych w 2024 roku Gmina zakupiła ponad 2200 ton materiałów kruszywowych oraz wyrównała i zagęściła ponad 50 km dróg. Prowadzono również koszenie poboczy i rowów przydrożnych, czyszczenie chodników oraz uzupełnianie oznakowania drogowego.

Układ drogowy Gminy charakteryzuje się dobrą dostępnością do poszczególnych sołectw oraz do terenów produkcyjnych i rolnych. Część dróg posiada nawierzchnię bitumiczną, a pozostałe granitową lub gruntową — w większości w zadowalającym stanie technicznym. Drogi położone na terenach miejscowości Dłutów, Huta Dłutowska i Budy Dłutowskie pełnią funkcję ulic lokalnych z infrastrukturą towarzyszącą, taką jak chodniki, odwodnienie i oświetlenie.

Rozmieszczenie sieci drogowej umożliwia efektywne połączenia pomiędzy sołectwami a głównymi trasami o znaczeniu regionalnym i ponadlokalnym. Szczególne znaczenie ma droga wojewódzka nr 485, łącząca Pabianice z Bełchatowem, przebiegająca przez Dłutów i stanowiąca oś komunikacyjną Gminy.

W ostatnich latach Gmina Dłutów pozyskiwała środki zewnętrzne na rozwój infrastruktury drogowej, m.in. z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg oraz Funduszu Inwestycji Strategicznych. Modernizacje i remonty prowadzone w ostatnim okresie przyczyniły się do poprawy komfortu i bezpieczeństwa użytkowników dróg.

Sieć dróg gminnych na terenie Gminy Dłutów została szczegółowo przedstawiona w tabeli.

Tabela 36 Wykaz dróg gminnych w Gminie Dłutów

l.p.	numer drogi gminnej	przebieg drogi/ulica
1	106610E	Jutroszew–Redociny–Dłutów
2	106611E	Maleniec–Lesieniec
3	108001E.1	Budy Dłutowskie–Dłutówek–Borkowice
4	108001E.2	Budy Dłutowskie–Dłutówek–Borkowice
5	108002E	DW485–Dłutów Poduchowny
6	108003E	Budy Dłutowskie–Leszczyny Duże
7	108004E	Budy Dłutowskie
8	108005E	Gajówka Smolarnia
9	108006E	Rydzyny–Czyżemin
10	108007E	Czyżemin–Las
11	108008E	Pawlikowice–Dąbrowa–Huta Dłutowska
12	108009E	Mierzączka Duża–gr. Dobroń
13	108010E	Drzewociny–Zimna Woda–Brogi
14	108011E	Mierzączka Duża–Mierzączka Mała
15	108012E	Mierzączka Mała–Łaziska–DP3313E
16	108013E	Huta Dłutowska, ul. Willowa–Świerkowa
17	108014E	Huta Dłutowska, ul. Okrężna–Spacerowa

l.p.	numer drogi gminnej	przebieg drogi/ulica
18	108015E	Huta Dłutowska, ul. Senatorska-Szafirowa
19	108016E	Leszczyny Duże-Leszczyny Małe
20	108017E	Leszczyny Małe
21	108018E	Łaziska-Orzk-gr. Drużbice
22	108019E	Dłutów, ul. Południowa-Orzk
23	108020E	Orzk-Drzewociny-gr. Żelów
24	108021E	Pawłówek
25	108022E	Piętków-Jastrzębiec-gr. Grabica
26	108023E.1	Łajsce-gr. Pabianice
27	108023E.2	Łajsce-gr. Pabianice
28	108024E	Stoczki-Porąbki
29	108025E	Łajsce-Dłutów (ul. Krzywa, Armii Krajowej)
30	108026E	Stoczki-Porąbki-Piętków
31	108027E	DG108026E-DG108028E
32	108028E.1	Dłutów-Świerczyna-Kociołki
33	108028E.2	Dłutów-Świerczyna-Kociołki
34	108029E	Świerczyna
35	108030E	Kociołki Las
36	108031E	Kolonia Huta Dłutowska
37	108032E.1	Huta Dłutowska, ul. Okrężna
38	108032E.2	Huta Dłutowska, ul. Parkowa

l.p.	numer drogi gminnej	przebieg drogi/ulica
39	108033E	Kapkazy, ul. Kapkazy
40	108034E	Dłutów, ul. Polna-Rzemieśnicza
41	108035E	Dłutów, ul. Krótka
42	108036E	Dłutów, ul. Sportowa
43	108037E	Dłutów, ul. Ostatnia-Piaskowa
44	108038E	Dłutów, ul. Łąkowa
45	108039E	Dłutów, ul. Wspólna
46	108040E	Dłutów, ul. Wysoka
47	108041E	Dłutów, ul. Słoneczna
48	108042E	Dłutów, ul. Zielona
49	108043E	Dłutów, ul. Spadowa
50	108044E	Dłutów, ul. Leśna
51	108045E	Dłutów, ul. Osiedlowa
52	108046E	Dłutów, ul. Spacerowa
53	108047E	Dłutów, ul. Spokojna
54	108048E	Dłutów, ul. Graniczna
55	108049E	Dłutów, droga do bloków po PGR
56	108050E	Budy
57	108060E.1	Ldzań-Ślądkowice II
58	108060E.2	Ldzań-Ślądkowice II
59	110152E	Kociołki-Piętków-Redociny-Tążewy-Budy-Wola Kazubowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych Gminy

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Gmina Dłutów charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną dzięki położeniu w centralnej części województwa łódzkiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miast Pabianice (ok. 15 km), Bełchatów (ok. 25 km) i Łódź (ok. 30 km). Przez jej teren przebiega droga wojewódzka nr 485 łącząca Pabianice z Bełchatowem, co zapewnia dogodny dojazd do głównych ośrodków miejskich i gospodarczych regionu. Układ drogowy o znaczeniu lokalnym jest dobrze rozwinięty i umożliwia szybkie połączenie z drogami krajowymi i autostradą A1, co pozytywnie wpływa na mobilność mieszkańców.

W zakresie transportu publicznego Gmina Dłutów obsługiwana jest przez przewoźników regionalnych realizujących połączenia autobusowe z Pabianicami, Łodzią i Bełchatowem. Sieć połączeń autobusowych zapewnia codzienny dojazd uczniów do szkół ponadpodstawowych oraz pracowników do zakładów pracy w miastach ościennych, choć częstotliwość kursów jest ograniczona w godzinach wieczornych i w weekendy. Gmina nie posiada połączenia kolejowego, a najbliższe stacje znajdują się w Pabianicach i Kolumnie, skąd możliwy jest dojazd do Łodzi, Częstochowy i Katowic. Transport zbiorowy ma charakter uzupełniający, a jego rozwój zależy głównie od współpracy międzygminnej i utrzymania regularności kursów.

Na terenie Gminy Dłutów infrastruktura parkingowa koncentruje się w centrum Dłutowa, przy obiektach użyteczności publicznej, szkołach i placówkach handlowych. Liczba miejsc parkingowych uznawana jest za wystarczającą w stosunku do natężenia ruchu. Ścieżki rowerowe rozwijają się stopniowo – obecnie obejmują głównie odcinki wzdłuż drogi wojewódzkiej i połączenia międzysołeckie, z potencjałem do dalszej rozbudowy w kierunku Pabianic i Dobronia. Infrastruktura pieszo-rowerowa ma charakter rekreacyjny, ale pełni również funkcję dojazdową, szczególnie dla uczniów i osób starszych.

WYDATKI NA TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ

Tabela przedstawia dane na temat struktury i dynamiki wydatków na transport i łączność w Gminie Dłutów latach 2020–2024.

Tabela 37 Struktura i dynamika wydatków na transport i łączność w Gminie Dłutów w latach 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
wydatki ogółem	24 516 348,58	25 166 020,08	35 055 383,93	37 947 977,80	57 574 891,34
wydatki transport i łączność	2 857 880,99	1 692 930,89	3 529 322,54	8 882 938,46	10 349 977,47
udział (%)	11,66%	6,73%	10,07%	23,41%	17,98%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp: 08.10.2025 r.)

W latach 2020–2024 wydatki Gminy Dłutów na transport i łączność charakteryzowały się dużą dynamiką wzrostu. Największy udział tej kategorii w budżecie odnotowano w 2023 roku (23,41%), co było wynikiem realizacji większych inwestycji drogowych. W 2024 roku udział wydatków na transport i łączność nieco spadł do 17,98%, pozostając jednak na wysokim poziomie w porównaniu z latami wcześniejszymi. Gmina konsekwentnie zwiększa nakłady na rozwój infrastruktury drogowej i komunikacyjnej, traktując je jako jeden z priorytetowych kierunków inwestycji.

WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY

Gmina Dłutów położona jest w środkowej części województwa łódzkiego. Według podziału fizyczno-geograficznego Polski, jej teren należy do:

1. Obszaru Europy Zachodniej,
2. Podobszaru Pozaalpejskiej Europy Zachodniej,
3. Prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego,
4. Podprowincji Nizin Środkowoeuropejskich,
5. Makroregionu Wysoczyzny Łódzkiej,
6. Mezoregionu Wysoczyzny Łaskiej.

Charakteryzuje się łagodnie falistą rzeźbą terenu, zdominowaną przez równiny morenowe, piaski sandrowe oraz doliny rzek Grabi, Dłutówki i Pałuszniczy, które tworzą lokalny system hydrograficzny. Znaczny udział gruntów rolnych i leśnych sprzyja utrzymaniu równowagi ekologicznej i podkreśla nizinny, rolniczo-leśny krajobraz. Środowisko naturalne Gminy wyróżnia się dobrym stanem zachowania oraz dużą różnorodnością ekosystemów, obejmujących lasy, łąki i tereny podmokłe o wysokich walorach przyrodniczo-rekreacyjnych.

KLIMAT

Klimat Gminy Dłutów jest umiarkowanie ciepły i przejściowy, kształtowany przez napływ mas powietrza oceanicznego i kontynentalnego. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8–9°C, a roczna suma opadów utrzymuje się na poziomie 550–600 mm. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie 210–220 dni, co sprzyja rozwojowi rolnictwa oraz utrzymaniu zieleni. Wiatry dominujące wieją z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich, a ich umiarkowana prędkość korzystnie wpływa na rozpraszanie zanieczyszczeń powietrza. Stabilne warunki termiczno-wilgotnościowe sprzyjają rozwojowi działalności rolniczej i gospodarczej.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Formy ochrony przyrody tworzą spójny system zabezpieczający najcenniejsze zasoby środowiska naturalnego. Ich funkcjonowanie opiera się na przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz dokumentach planistycznych, takich jak Krajowa strategia ochrony różnorodności biologicznej 2030. Działania ochronne ukierunkowane są na utrzymanie walorów krajobrazowych oraz zapewnienie równowagi z naturalnymi procesami przyrodniczymi. Na terenie Gminy Dłutów występują liczne formy ochrony przyrody:

- obszar Natura 2000 „Grabia”,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy: „Borkowice”,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dąbrowa I”,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dąbrowa II”
- pomniki przyrody (6 obiektów)

Najcenniejszym obszarem przyrodniczym w granicach Gminy jest obszar Natura 2000 „Grabia”, utworzony zgodnie z Dyrektywą Siedliskową. Obejmuje dolinę rzeki o wysokiej bioróżnorodności, będącej siedliskiem chronionych gatunków, takich jak minóg ukraiński, minóg strumieniowy czy kumak nizinny. Celem ochrony jest zachowanie ciągłości ekologicznej cieków i utrzymanie dobrego stanu siedlisk przyrodniczych.

Ważnym elementem przyrodniczym jest zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Borkowice” o łącznej powierzchni ponad 700 ha. Obejmuje drzewostany jodłowo-bukowe i sosnowe, stanowiące północną granicę zasięgu tych gatunków drzew. Jego utworzenie wpisuje się w cele ustawy o ochronie przyrody w zakresie zachowania krajobrazu kulturowego i przyrodniczego oraz ograniczania degradacji siedlisk leśnych.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dąbrowa I” obejmuje swoim zasięgiem drzewostany jodłowo-sosnowe o powierzchni 55,98 ha. Położony jest w całości na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Kolumna, leśnictwo Dąbrowa.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dąbrowa II” obejmuje zakresem drzewostany jodłowo-sosnowo-dębowe o powierzchni 142,84 ha. Położony jest całościowo na terenie

administrowanym przez Nadleśnictwo Kolumna, leśnictwo Dąbrowa oraz leśnictwo Borkowice.

Uzupełnieniem systemu ochrony przyrody są pomniki przyrody, których obecnie zarejestrowano 9, w tym okazałe dęby, lipy i buki zlokalizowane m.in. w parkach wiejskich Dłutowa i Huty Dłutowskiej oraz w leśnictwie Dąbrowa. Pomniki chronione są na mocy art. 40 ustawy o ochronie przyrody, a ich wartość wynika z wieku, rozmiarów oraz znaczenia przyrodniczego i krajobrazowego.

Występowanie różnorodnych form ochrony przyrody świadczy o wysokiej wartości przyrodniczej Gminy Dłutów oraz jej znaczeniu w utrzymaniu ciągłości systemu ekologicznego środkowej Polski. Dalsze działania w tym zakresie powinny koncentrować się na utrzymaniu integralności obszarów chronionych, wspieraniu działań edukacyjnych i zrównoważonej gospodarki przestrzennej, aby pogodzić rozwój lokalny z zachowaniem naturalnego dziedzictwa przyrodniczego.

ZASOBY WODNE

Zasoby wodne Gminy Dłutów stanowią istotny element środowiska przyrodniczego i krajobrazu, warunkujący funkcjonowanie ekosystemów, rolnictwa oraz gospodarki komunalnej. Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi Gminy jest jednym z priorytetów lokalnej polityki środowiskowej. W dokumentach, takich jak Program ochrony środowiska dla Gminy Dłutów i Plan gospodarowania wodami w dorzeczu Odry, wskazuje się potrzebę ograniczania presji rolniczej, poprawy retencji krajobrazowej oraz utrzymania dobrego stanu ekologicznego cieków. Istotne jest również zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i melioracyjnej, co pozwoli ograniczyć zanieczyszczenie wód i poprawić ich jakość. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi ma kluczowe znaczenie dla ochrony środowiska, gospodarki rolnej i bezpieczeństwa wodnego Gminy.

JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD

Jednolite części wód (JCW) stanowią podstawową jednostkę oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z założeniami Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Obszar Gminy Dłutów położony jest w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty, a przez jej teren i w bezpośrednim sąsiedztwie przebiegają jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) obejmujące rzeki Grabie, Dobrzynek oraz mniejszy ciek Pałusznica. Dla odcinka Grabi od Dłutówki obowiązuje także obszar Natura 2000 „Grabia” z działaniami ochronnymi wskazanymi w karcie JCWP.

Wykaz JCWP w granicach Gminy Dłutów:

- RW600009182869 – Pałusznica,
- RW600010182853 – Grabia do Dłutówki,
- RW600010183229 – Dobrzyńka,
- RW600011182873 – Grabia od Dłutówki do Dopływu z Anielina.

Wody podziemne Gminy Dłutów należące do dwóch JCWPd:

- PLGW600072 – Zbiornik Turek–Konin–Koło / Niecka Łódzka
- PLGW600083 – Zbiornik Częstochowa (E) / Niecka Łódzka.

Zasoby GW600072 są istotnym źródłem zaopatrzenia w wodę, natomiast GW600083 wymaga nadzoru ilościowego z uwagi na leje depresji i ponadnormatywny pobór odwodnieniowy.

W kolejnych tabelach zaprezentowano dane określone na podstawie Kart Charakterystyk JCW znajdujących się w granicach Gminy.

Tabela 38 Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Dłutów

kod JCWP	nazwa JCWP	stan/potencjał			status	zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
		ekologiczny	chemiczny	wód		
RW600009182869	Pałusznica	słaby stan	poniżej dobrego	zły	NAT ¹	zagrożona
RW600010182853	Grabia do Dłutówki	umiarkowany stan	poniżej dobrego	zły	NAT	zagrożona
RW600010183229	Dobrzyńka	umiarkowany potencjał	brak danych	zły	SZCW ²	zagrożona

¹ NAT – naturalna część wód

² SZCW – silnie zmieniona część wód

kod JCWP	nazwa JCWP	stan/potencjał			status	zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
		ekologiczny	chemiczny	wód		
RW600011182873	Grabia od Dłutówki do Dopywu z Anielina	słaby stan	dobry	zły	NAT	zagrożona

Źródło: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyk JCWP (dostęp: 20.10.2025 r.)

Wody powierzchniowe na terenie Gminy Dłutów znajdują się w niekorzystnym stanie środowiskowym – wszystkie jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) zostały sklasyfikowane jako złe. W większości przypadków odnotowano słaby lub umiarkowany stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego, co wskazuje na przekroczenia wartości dopuszczalnych substancji biogenych i chemicznych. Główne presje oddziałujące na stan wód mają charakter antropogeniczny, w tym odpływy miejskie, zanieczyszczenia obszarowe z rolnictwa, budowle hydrotechniczne oraz przekształcenia koryt rzecznych. Wymagane są zatem działania naprawcze ukierunkowane na poprawę jakości wód, ograniczenie ładunku zanieczyszczeń i przywrócenie równowagi ekologicznej w systemach wodnych Gminy.

Tabela 39 Jednolite Części Wód Podziemnych na terenie Gminy Dłutów

kod JCWPd	stan		status	ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
	chemiczny	ilościowy		
GW600072	dobry	dobry	dobry stan	niezagrożona
GW600083	dobry	słaby	słaby stan	zagrożona ilościowo

Źródło: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyk JCWPd (dostęp: 20.10.2025 r.)

Wody podziemne na obszarze Gminy Dłutów charakteryzują się generalnie dobrym stanem chemicznym, ale są zróżnicowane pod względem ilościowym, co przekłada się na umiarkowane ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. Zasoby wodne wykorzystywane są w sposób racjonalny i poniżej poziomu granicznego, jednak na obszarach oddziaływania odwodnień górniczych Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów obserwuje się pogorszenie bilansu ilościowego i potencjalne deficyty. Utrzymanie

dotychczasowego poziomu monitoringu oraz działań ochronnych jest kluczowe dla zachowania stabilności zasobów wód podziemnych w przyszłości.

OBSZARY ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

Na terenie Gminy Dłutów występują lokalne obszary zagrożenia powodziowego, koncentrujące się w dolinach rzek Grabi i Dłutówki. Mają one charakter nizinny i okresowo wylewowy. W czasie intensywnych opadów lub roztopów dochodzi do krótkotrwałych podtopień terenów rolnych, łąk oraz nisko położonych zabudowań.

Zgodnie z danymi systemu ISOK w Gminie Dłutów wyróżnia się trzy poziomy prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi:

- niskie – szacowane raz na 500 lat (0,2%),
- średnie – raz na 100 lat (1%),
- wysokie – raz na 10 lat (10%).

Zasięg potencjalnych wód powodziowych obejmuje głównie tereny rolne i nieużytki, a ryzyko zalania zabudowy mieszkaniowej jest niewielkie. Gmina prowadzi działania prewencyjne, m.in. konserwację rowów melioracyjnych, utrzymanie drożności cieków oraz zwiększanie retencji naturalnej, zgodnie z wytycznymi Planu zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Odry. Regularny monitoring oraz współpraca z Wodami Polskimi pozwalają na wczesne reagowanie i minimalizowanie skutków potencjalnych zjawisk powodziowych.

ZAGROŻENIE SUSZĄ

Wyróżnia się trzy główne typy suszy, które różnią się skalą oddziaływania i mechanizmem powstawania. Susza rolnicza pojawia się jako pierwsza – gdy w glebie zaczyna brakować wody dostępnej dla roślin, co bezpośrednio wpływa na plony. Kolejnym etapem jest susza hydrologiczna, widoczna w obniżonych stanach rzek, cieków i zbiorników wodnych, które sygnalizują coraz większy deficyt wody w środowisku. Najpoważniejszą formą jest susza hydrogeologiczna, występująca wtedy, gdy poziom wód podziemnych spada poniżej wartości typowych dla danego obszaru.

Stopień zagrożenia różnymi formami suszy na terenie Gminy Dłutów został przedstawiony przez Hydroportal ISOK (stan na dzień: 20.11.2025) w następujący sposób:

- susza atmosferyczna – cały obszar Gminy Dłutów znajduje się w klasie III zagrożenia, co oznacza wysoką podatność na długotrwały brak opadów i wysokie temperatury,
- susza rolnicza – większość Gminy jest ekstremalnie zagrożona suszą rolniczą; szczególnie wysoką podatność notuje się w północno-zachodniej i wschodniej części Gminy, gdzie występują gleby o niskiej pojemności wodnej,
- susza hydrologiczna – cały obszar Gminy jest umiarkowanie zagrożony tym rodzajem suszy; zjawisko nasila się po okresach długotrwałych niedoborów opadów,
- susza hydrogeologiczna – cały teren Gminy wykazuje umiarkowane zagrożenie suszą hydrogeologiczną, jednak jej skutki mogą być odczuwalne w rejonach o płytszych ujęciach wód podziemnych.

Zjawisko suszy rolniczej nasila się w okresach wiosenno-letnich, gdy obserwuje się długotrwałe niedobory opadów i wysokie temperatury powietrza.

Skutki suszy w Gminie obejmują spadek plonów rolnych, przesuszenie łąk, obniżenie poziomu wód gruntowych i wydajności studni. Wdrażane są rozwiązania zgodne z zaleceniami Planu przeciwdziałania skutkom suszy oraz Programu ochrony środowiska Gminy Dłutów, zakładające m.in. zwiększanie retencji krajobrazowej, rekultywację rowów melioracyjnych, nasadzenia roślinności hydrofilnej oraz racjonalne gospodarowanie wodami podziemnymi. Gmina promuje również praktyki rolnicze ograniczające parowanie i erozję gleb, co pozwala na stopniowe łagodzenie skutków długotrwałych niedoborów opadów.

GOSPODARKA ODPADAMI

System gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Dłutów funkcjonuje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz lokalną Uchwałę Rady Gminy Dłutów w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku. Urząd Gminy w Dłutowie koordynuje współpracę

z przedsiębiorstwem EKO-REGION z Bełchatowa realizującym odbiór i transport odpadów komunalnych. W Dłutowie mieści się również nieodpłatny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK).

System gospodarki odpadami finansowany jest z opłat wnoszonych przez mieszkańców. W 2024 roku miesięczna stawka opłaty za gospodarowanie odpadami wynosiła odpowiednio 30 zł w przypadku posiadania kompostownika oraz 40 zł od osoby w gospodarstwach bez kompostownika przydomowego, co stanowiło wartość zbliżoną do średniej dla województwa łódzkiego.

W ostatnich latach Gmina Dłutów prowadziła działania mające na celu zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów, m.in. poprzez kampanie edukacyjne, kontrolę poprawności segregacji oraz doposażenie PSZOK-u. Podejmowane są także inicjatywy w zakresie ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów u źródła oraz promocji kompostowania bioodpadów w gospodarstwach domowych. Choć wzrasta ilość odpadów opakowaniowych oraz wysoki koszt ich zagospodarowania, system funkcjonuje sprawnie i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem diagnostycznym służącym do oceny sytuacji strategicznej Gminy poprzez identyfikację jej mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego. To istotny element procesu planowania rozwoju lokalnego, umożliwiający określenie potencjału Gminy Dłutów, barier jej rozwoju oraz kierunków działań, które mogą przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Wnioski wynikające z analizy służą jako punkt odniesienia przy formułowaniu strategii rozwoju Gminy Dłutów oraz przy planowaniu działań inwestycyjnych, społecznych i ekologicznych.

W tabeli przedstawiono wyniki analizy SWOT odnoszącej się do warunków społecznych, gospodarczych, przestrzennych oraz klimatyczno-środowiskowych Gminy Dłutów.

Tabela 40 Analiza SWOT Gminy Dłutów

Wymiar społeczny	
Mocne strony	Słabe strony
• stabilna sytuacja demograficzna, • wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym, • aktywność mieszkańców i rozwój lokalnych inicjatyw społecznych, • rozwinięta oferta aktywności kulturalnych i sportowych, • programy wsparcia społecznego, • wysoki poziom wyposażenia szkół i rozwój zajęć dodatkowych.	• brak żłobka, • niski współczynnik skolaryzacji uczniów, • rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, • ograniczona dostępność specjalistycznych usług zdrowotnych, • ograniczone środki finansowe na kulturę, sport i ochronę zabytków, • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i brak punktu informacji turystycznej.
Szanse	Zagrożenia
• potencjał rozwoju turystyki przyrodniczej, kulturowej w oparciu o lokalne zasoby i zabytki, • rosnące zainteresowanie osiedlaniem się w strefach podmiejskich, • rozwój usług społecznych, • digitalizacja usług publicznych i edukacyjnych, • współpraca z ośrodkami miejskimi w zakresie kultury, edukacji i zdrowia.	• systematyczny odpływ uczniów do szkół miejskich, • starzenie się ludności i obciążenie systemu opieki społecznej, • niska dzietność i utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, • wyzwania w zapewnieniu dostępu do lekarzy specjalistów (rosnące potrzeby zdrowotne seniorów).

Wymiar gospodarczy	
Mocne strony	Słabe strony
• rozwijająca się baza usług lokalnych, • wysoki poziom mikroprzedsiębiorczości, • stabilny lokalny rynek pracy, • korzystne położenie względem Łodzi i Pabianic.	• brak większych zakładów pracy i inwestorów, • niewielka różnorodność struktury gospodarczej.
Szanse	Zagrożenia
• bliskość aglomeracji łódzkiej, • środki UE na rozwój usług lokalnych, • wzrost zapotrzebowania na usługi budowlane transportowe i opiekuńcze, • rozwój turystyki przyrodniczej i kulturowej.	• konkurencja sąsiednich gmin w przyciąganiu przedsiębiorców, • starzenie się społeczności powodujące spadek liczby pracowników, • wzrost kosztów energii i utrzymania działalności gospodarczej, • inflacja, rosnące koszty pracy, presja podatkowa.
Wymiar przestrzenny	
Mocne strony	Słabe strony
• dogodne położenie – bliskość drogi wojewódzkiej, • duży udział terenów zielonych, lasów i przestrzeni otwartych, • rozwijająca się infrastruktura drogowa – modernizacje dróg gminnych, • systematyczne inwestycje w oświetlenie i bezpieczeństwo drogowe, sprawnie działająca gospodarka odpadami.	• niski stopień skanalizowania, • niedostateczna dostępność sieci gazowej w części sołectw, • ograniczona liczba połączeń transportu publicznego.
Szanse	Zagrożenia
• rozbudowa infrastruktury szerokopasmowego Internetu i 5G, • możliwość modernizacji dróg i infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, • rozwój szlaków turystycznych (piesze, rowerowe).	• wzrost kosztów utrzymania i modernizacji infrastruktury technicznej, • brak inwestycji kolejowych w regionie, ryzyko nieuzyskania środków na rozbudowę kanalizacji.

Wymiar klimatyczno-środowiskowy	
Mocne strony	Słabe strony
• atrakcyjne środowisko naturalne, • duży udział lasów, • udział w programach ekologicznych, • sprawnie działający system gospodarki odpadami, • zasoby wodne o znaczeniu lokalnym.	• zły stan JCWP i problemy jakościowe wód podziemnych, • niska retencja krajobrazowa.
Szanse	Zagrożenia
• rozwój OZE, • rozwój turystyki przyrodniczej i edukacyjnej, • ochrona i rewitalizacja zasobów przyrodniczych jako element promocji, • działania adaptacyjne.	• zmiany klimatyczne, • degradacja krajobrazu bez odpowiedniej ochrony.

Źródło: opracowanie własne

SPIS TABEL

Tabela 1 Stan ludności według płci w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	4
Tabela 2 Stan ludności w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024.....	5
Tabela 3 Stan ludności w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024.....	6
Tabela 4 Ludność w wieku przedprodukcyjnym – analiza porównawcza w latach	8
Tabela 5 Ludność w wieku produkcyjnym – analiza porównawcza w latach 2020–2024 ..	9
Tabela 6 Ludność w wieku poprodukcyjnym – analiza porównawcza w latach 2020–2024	10
Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa oraz kraju w latach 2020–2024.....	12
Tabela 8 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa oraz kraju w latach 2020–2024	13
Tabela 9 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	15
Tabela 10 Ruch wewnętrzny i zewnętrzny w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	15
Tabela 11 Wychowanie przedszkolne w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	17
Tabela 12 Liczba szkół i uczniów w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	18
Tabela 13 Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024.....	19
Tabela 14 Wyniki egzaminów ósmoklasisty uczniów szkół podstawowych w Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2020–2024	20
Tabela 15 Zasiłek rodzinny w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	23
Tabela 16 Liczba rodzin w Gminie Dłutów, które zostały objęte Programem Wspierania Rodziny w latach 2020–2024	24
Tabela 17 Stan podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	27
Tabela 18 Wydatki na opiekę zdrowotną i pomoc społeczną w Gminie Dłutów w latach	28
Tabela 19 Księgozbiór i liczba czytelników bibliotek w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	30

Tabela 20 Zagrożenia według typów zagrożeń wymagających działalności ochrony przeciwpożarowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	35
Tabela 21 Udział mieszkańców Gminy Dłutów w wyborach samorządowych na wójta/burmistrza/prezydenta miasta w roku 2018 oraz 2024	36
Tabela 22 Udział ludności Gminy Dłutów w wyborach samorządowych na wójta/burmistrza/prezydenta miasta w 2024 roku w porównaniu do powiatu, województwa oraz Polski	37
Tabela 23 Struktura wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	41
Tabela 24 Podział przedsiębiorstw w Gminie Dłutów ze względu na klasy wielkości w latach 2020–2024.....	44
Tabela 25 Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym i prywatnym w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	45
Tabela 26 Podział podmiotów gospodarczych w Gminie Dłutów zgodnie z PKD 2007 w latach 2020–2024.....	47
Tabela 27 Osoby pracujące w Gminie Dłutów z podziałem na płeć w latach 2022–2024	49
Tabela 28 Zarejestrowani bezrobotni Gminie Dłutów w odniesieniu do powiatu, województwa i Polski w latach 2020–2024.....	50
Tabela 29 Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	57
Tabela 30 Wydatki na gospodarkę mieszkaniową w Gminie Dłutów w latach	58
Tabela 31 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w Gminie Dłutów, powiecie, województwie i kraju w latach 2020–2024	61
Tabela 32 Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnych w Gminie Dłutów, powiecie, województwie i kraju w latach 2020–2024	63
Tabela 33 Ludność korzystająca z przydomowych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	65
Tabela 34 Liczba przyłączy i odbiorców gazu w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	67
Tabela 35 Ludność korzystająca z instalacji gazowych w Gminie Dłutów, powiecie, województwie i kraju w latach 2020–2024	67
Tabela 36 Wykaz dróg gminnych w Gminie Dłutów	72
Tabela 37 Struktura i dynamika wydatków na transport i łączność w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	76

Tabela 38 Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Dłutów	80
Tabela 39 Jednolite Części Wód Podziemnych na terenie Gminy Dłutów	81
Tabela 40 Analiza SWOT Gminy Dłutów	85

SPIS DIAGRAMÓW

Diagram 1 Współczynnik feminizacji w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	5
Diagram 2 Liczba ludności w podziale na ekonomiczne grupy wieku w Gminie Dłutów...	7
Diagram 3 Zestawienie dochodów i wydatków Gminy Dłutów z uwzględnieniem wartości subwencji w Gminie Dłutów na lata 2020–2024	39
Diagram 4 Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	62
Diagram 5 Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Dłutów w latach 2020–2024	64
Diagram 6 Długość czynnej sieci gazowej w Gminie Dłutów w latach 2020–2024.....	66

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Położenie Gminy Dłutów w powiecie pabianickim	52
Rysunek 2 Położenie Gminy Dłutów na mapie Polski	53
Rysunek 3 Położenie Gminy Dłutów na mapie województwa łódzkiego	53
Rysunek 4 Mapa Gminy Dłutów z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.....	55